

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

rendum iusti iudicis, obliterata videantur. Pessimam contra nos incitatum inuidiam extingue, & ab inuidorum peste tutos integrosque conserua: vt sine offensione salutis semitam conficientes, almi præsidiij tui præconium lætis animis celebremus, in Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria & imperium in secula seculorum.

MARTYRIVM SANCTI SABINI,

ex Simeone Metaphraſte.

Lmpicante Diocletiano, edictum per vniuersum orbem terrarum promulgatum est, vt qui iussis eius non obtemperarent, nec dijs immolarent, supplicijs excruciatu necaretur. *13. Martij.* Quæ quidem fama per omnem Aegypti regionem peruagata est. Quamobrè cum magna aduersus Christianos persecutio vigeret, & tota Aegyptus ea tempestate iactaretur, Sabinus quidam Hermopoli princeps, atq; illustri loco natus, Christianeq; religionis cultor egregius, in ea reru perturbatione à ciuitate discessit, & in parua domùcula cū alijs Christianis habitabat, & nocte atque die ieiunijs & precationibus incubebat. Sed cum multi Christiani essent comprehensi, omnesq; Sabini celebre nomen detulissent, ab iniquis hominibus diligenter quærebatur. Ad quos cum mendicus quidam post aliquot dies accessisset, qui solebat ab illis cibum accipere, (sciebat autem locum, vbi sanctus Sabinus comorabatur) Quid vultis, inquit, mihi dare, & ostendam vobis, vbi Sabinus, quem quæritis, delitescit? Huic cum duos nummos dedissent, secuti sunt eum, & ad locum peruenit, pulsaruntq; fores, tanquam aliquid vellent sibi responderi. Cum autem vnus è fratribus aperuisset, vt, quid vellent, intelligeret, statim irruerunt homines scelerati, & sanctum Sabinum cum sex alijs fratribus stantem & psallentem offenderunt, vincitosq; extra domum extraxerunt. Cumq; quæsisset, quis eorum esset Sabinus, & comperissent, eum separatim duabus catenis vinxerunt, iniectoq; ceruici eius graui vinculo, ad Præfectum duxerunt.

Tunc autem Hermopoli præerat quidam nomine Arianus, qui cum ad fluminis ripas egressus esset, procul adspexit multitudinem cum magna militu manu venientem: & relicta fluminis ripa, in locum quendam floridum & amœnum animi gratia se contulit, ac duabus post horis, sublatis oculis, vidit sanctum Sabinum, qui à magna militum copia trahebatur, & ad tribunal: Quis est, inquit, ille, quem nostri ordinis milites ducunt? Respondit: Vnus aliquis, domine Princeps, vt arbitror, ex infelicibus Christianis. Et paulò post milites accedentes, per tribunal nunciarunt, eum esse Sabinum Christianorum propugnatorem, quem ipse conquirendum mandasset. Quo audito, vehementer lætus: Gratias, inquit, ago benignis & immortalibus dijs. Statimque iussit tribunal constitui. Et ipse in sella sublimi sedens: In iudicium, inquit, adducatur flagitiosus Sabinus, impiæ Christianorum secte studiosus. *Sifitur ad tribunal.* Tribunal. Tribunus statim adduxit, & ait: Sabinum, quem amplitudo vestra iussit comprehendi, sistimus ad tribunal vestrum. Doceat, inquit Arianus Præfectus, nomen & fortunam, & vnde sit. Respondit sanctus: Sabinus vocor, & Christianus sum. Seruus es, inquit Præfectus, an liber? Respondit Sabinus: Liber sum, & dum per etatem licuit, in militia Ducis locum obtinui. Cur, inquit Præfectus, militiam talè deserere maluisti, quàm diuinis Imperatoribus & legibus ipsorum parere? Quia animaduerti, respondit Sabinus, decreta eorum aduersum Christi seruos iniusta, elegi magis abiectus esse in domo Dei mei, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. *Psal. 83.* Non audisti, inquit Præfectus, ab Imperatoribus fuisse constitutum, vt in omnibus prouincijs & regionibus omnes vbiq; dijs propitijs immolent atq; sacrificent? Impium istud edictum, respondit Sabinus, vt antè dixi, nos minimè laruit, neq; leges, quibus multos offenderunt & perdidit. Quæ quidem leges quoniam abhorrent à natura, imprudenter ipsi Imperatores Dominu suum, & de ipsis optimè meritum iniuria afficiunt. Ego verò Deo meo Christo Iesu sacrificio, & ipsum solum adoro.

His verbis indignatus Arianus Præfectus: Malu, inquit, caput, audes in gloriosos Imperatores nostros, & leges ipsorum maledicta conijcere, quas quidè nobis pro humanitate sua ad communem salutem tulerunt? Scito, inquit Sabinus, o Præfeste, te minis tuis nunquam effecturum, vt dijs immolem. Hæc cum audiisset Præfectus: Ego, inquit, decorum adductus beneuolentia, benignus erga te sum. Quamobrè confitere beneficos

Præclara Sabini sententia.

ficos esse veros deos. Quod si recusas, tormēta & cruciatus, quibus afficiendus es à me, efficient, vt eos cognoscas esse veros deos. Nunquàm, inquit Sabinus, terrebis me tormentorum minis. Diuinis, inquit Præfectus, augustisque legibus tormenta varia præscripta sunt, quibus excruciareris, si contumax permanseris. Si terrena, inquit Sabinus, tormenta & cruciatus sic extimescimus, quotquot illa sint, quæ nobis, nisi vanis dijs sacrificemus, proposita sunt, cum nec perpetua esse queant, nec sine fine hominem illis affectum cruciare: quanto magis metuentus est nobis Christus Iesus, qui supplicijs aduersus impios paratis potest eos, qui sibi non obediuerint, afficere in sempiternum? Oporteret igitur potius timere Deum, & Dominum nostrum Iesum Christum, quàm eos, quos deos dicitis, qui sunt vani. His auditis, Ego, inquit Præfectus, admonui te, vt resipisceres, & deos esse fatereris: quod si recusaueris, te vel inuitum cogam id facere. Confiteri igitur, & noli vim expectare. Tū me me, respondit Sabinus, coges fateri deos, quos asseris? Ego potius cogam te coram vniuerso hoc populo confiteri, esse Deum in celo, nec vllum esse alium, nisi Christum Iesum Sabini Deum.

Crudelissimi melaniatur.

Tunc Præfectus vehementer commotus, iussit eum in armamentario suspendi, & dissecari. Quo quidem modo sic excruciatu est sanctus Dei martyr, vt carnes eius omnes in solum cōciderent. Et Præfectus, Nondum, inquit, immolare vis deis? Minime verò, respondit Sabinus. Vnus autem ex aduocatis, qui adstant, nomine Bisambo; Domine, inquit, non est amplius mentis compos, sed animam agit ac moritur. Sabinus statim magna voce: Sum, inquit, planè mentis compos, nec vlllo modo sensum amisi. Quamobrem absit, vt à Deo, qui me procreauit, abaliener. Adhuc, inquit Arianus, audax es & obstinatus? Verum ego te hic non afficiam supplicio, Antinopolim peramus, & illic discēs esse veros deos, quibus Imperatores sacrificare nos volunt. Sabinus igitur ante Præfectum Antinopolim ducebatur. Cumque aliquot horis prius fluiuium traiecisset, paulisper prope ripam respirabat, & à custodijs obseruabatur. Exibant autem è ciuitate multæ turbæ, vt beatum Martyrem conspicerent. At Præfectus, conscensa nauis, Antinopolim, quò sanctum Sabinum præmiserat, contendebat. Sed cum sanctus Dei martyr à circumstantibus turbis intelligeret, Præfectum in nauim conscendisse, vt in ipsam urbem ingrederetur, surrexit, & stans in medio vniuersi populi orauit: Deus meus, inquit, Christe Iesu, propter quem hos dolores pertuli, & triumphans ac nudus conspicior ab hac multitudine, exaudi me hodie, & extende potentem manum tuam, & illustra nomen tuum, & me peccatorem atque inutilem seruum tuum exaudi in medio huius populi. Sic illustrabitur sanctum nomen tuum, si retinueris iniquum Præfectum in medio fluminis, nauimque ipsius ita cohibueris, vt moueri non possit, sed in periculo versetur, donèc ipse honoret celeberrimum & maximum nomen tuum, id quod se facturum negauit.

Præfectus fluctibus iactatur.

Hæc cum à sancto Sabino dicerentur, nauis in medio fluminis cohibita est, & valde fluctibus iactabatur. Quod vbi Præfectus animaduertit, ad eos, qui secū erant in nauis, Videtis, inquit, quid acciderit? Aliquid fortasse dixit ille magus, & præstigij eius factum est, vt in medio fluminis cōrceamur. Ego expauesco, dum magia ipsius vim considero. Iussit igitur, vt alia nauigia ferrent auxilium. Et qui cum ipso erant in nauis, magna voce significarunt, vt nauigia ad opitulandum accederent. Sed cum nauigia ad locum, vbi erat nauis Præfecti, peruenissent, ipsa quoque vehementer ventis & fluctibus iactabantur: cumque regredi conarentur, summum periculum adibant. Vnum porro nauigium ex illis, cum ad Præfecti nauem non posset appropinquare, reuertebatur. Clamauit autem Præfectus ad eos, qui in illo erant nauigio: Ad ripam, inquit, accedite, & quædam ante urbem, nomine Sabinum, conquirete, qui tormentis affectus est, & ei dicite, cur nos magia sua prohibeat cursum nostrum conficere, & ad fluminis ripam peruenire: Sed ipse tormenta omnino formidat, & idcirco nos vetat traicere. Iussa fecerunt, qui erant in nauigio, inuentoque sancto Sabino, mandata nunciant. At ille respondens, Viuit, inquit, Dominus Deus meus Iesus Christus, propter quæ hæc ego patior. Nō prius ad ripam peruenies, quàm confitearis nomen Domini mei Iesu Christi. Hermeas autem vnus ex illis, qui sanctum Sabinum custodiebant: Quomodo, inquit, intelligere poteris, vt rùm Præfectus confiteatur, cum procul absit? Respondit sanctus Sabinus, & ait: Quando literas exarauerit, quibus Deum meum confiteatur, easque mihi, vobis omnibus presentibus, legēdas miserit, tūc ipsi licebit in urbem ingredi. Rediētes igitur cū nauigio, retulerunt ea, quæ sanctus Sabinus responderat. Iamque ipse vnā cum illis, qui secū erant, de salute desperabat. Itaque chartam flagitauit, & scripsit hæc verba: Vnus est Deus Sabini, Christus

Præfectus cogitur Christi.

DE S. SABBINO MARTYRE.

257

Christus Iesus, post quem non est alius. Quæ cum essent ab illo scripta, & ad sanctum Sabinum missa, tranquillitas confestim subsæcuta est, & naus ad ripam peruenit.

Cum igitur Præfectus in urbem ingressus esset, & in tribunali sederet, iussit ad se sanctum Sabinum adduci, & sic eum est allocutus: Tu quidem facinus & dijs & Imperatoribus inuisum & execrandum aggressus es, quippe qui, magia adhibita, nos in medio fluminis cohibuisti, & viribus tuis abusus es in me, quantum tibi collibuit. Quare si quid ego quoque possum, in te id exercebo. Tum quaternas iussit faces accensas inferri, & athletam Christi quaternis funibus extensum ad quatuor palos alligari, facesque ventri, & lateribus eius subijci, donec carnes ipsius, instar cere liquefactæ, deflueret. Quibus ille cruciatibus affectus nullam vocem emisit, sed perinde sustinuit omnem acerbissimam, ac si non ipse, sed alius pateretur. Arianus Præfectus: Dic, inquit, mihi, stulte, quid tibi vult hoc, quod nihil sentis, cum tam vehementer & acerbè torquearis? Quid expectas, aut in quem speras? Spes meas, inquit sanctus Sabinus, in Deo meo Iesu Christo positas habeo, qui potest me ab inanibus tormentis tuis liberare, & regno suo æterno dignum efficere. Vis igitur, inquit Præfectus, miserè interire? Respondit Christi pugil: Si moriar, rursum, ut dixi, vitam habebō sempiternam. Quibus verbis Præfectus furore concitatus, ad milites: Ecce, inquit, Solem vobis & Lunam testor, me varijs tormentis operam dedisse, ut impius iste respiceret: verum ipse, quemadmodum cernitis vos omnes, qui urbem incolitis, adduci non potuit, ut dijs immolaret, ac seruaretur, sed maluit cruciatibus mori. Oportet igitur in ipsum sententiam ferri. Atque ita locutus, imperavit, ut in flumen proijceretur, & in profundo periret.

Atrocissimè sauit in martyrem.

Compræhensum igitur milites ad ripam fluminis perduxerunt, & saxum ingens pedibus eius alligârunt, ut sic eum ex ludicis sententiâ in flumen proijcerent. Cum autem quidam ex fratribus cibos attulissent, ut ederet: Quid, inquit ille, charissimi fratres, laborem hunc suscipitis? Ego non vescar amplius cibo terreno, quippe qui propero ad illas epulas, quas nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Cupio autem vos omnes, qui me sequimini, atque cõspicitis, ita certare, ut digni efficiamini vita sempiterna. Hæc illum loquentem ministri in scapha nauigij cum saxo, quod pedibus eius suspenderant, imposuerunt. Cumque ad fluminis medium peruenissent, ille rursum magna voce multitudinem adstantem, & prospicientem allocutus est ad hunc modum: Adspicite me, & meî memores estote, & cum die crastina quieueritis, tertia ab hinc die accedite à parte Boreæ, quæ respicit ciuitatem, & corpus meum in terram sub ductum reperietis. Volo autem, ut saxum hoc, quod pedibus meis suspensum est, simul cum meo corpore sepeliatis. Hæc cum dixisset sanctus Dei pugil Sabinus, sublaris in cælum oculis orauit: Domine, inquiens, Iesu Christe, gloria tibi, qui per me seruum tuum indignum res magnas & admirabiles effecisti, & homines improbos confidisti, ostendens potentiam eorum infirmam, & inania tormenta, seruum autem tuum fortitudinis corona decorans, & in conspectu totius multitudinis gloriosum efficiens. Ago tibi gratias, Pater, & nomen tuum sanctissimum veneror, qui largitus es mihi, ut te confiterer, & sanctum filium tuum Iesum Christum, & spiritum sanctum tuum authorem vitæ, & prædicarem nullum esse Deum præter te, neque in cælo, neque in terra, neque in mari. Qui seruas omnes sperantes in te, suscipe animam meam in pace, & dignum me fac æterno regno. Hæc locutum impij ministri in medium flumen proiecerunt.

Esa. 64.
1. Cor. 2.

Eius præcatio extrema

Tertio autem post die factum est id, quod beatus Sabinus prædixerat. Accedentes enim ad locum, à S. Sabino præscriptum, viri illi, qui fuerant certaminis eius spectatores, almas ipsius atque venerandas reliquias inuenerunt. Et quidam ex ipsis zelo bono compulsi, vesperi eas suscipientes, clam propter metum Præfecti in domunculam comportauerunt, & vnguentis conditas, in arca noua prope ciuitatē reposuerunt

vnâ cum ipso lapide, quemadmodum ille præceperat. Martyrio coronatus est sanctus Christi Sabinus 3. Idus Martij, regnante impio Diocletiano, immò verò Domino nostro Iesu Christo: cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

VITA

VITA S. EUPHRASIAE NOBILISSIMAE
VIRGINIS, EX VITIS PATRVM ET INSIGNI

MS. codice, mutato stylo per F. Laur. Surium descripta.

13. Martij.

Imperij habenas moderante Theodosio pijsimo principe, in vrbe regia Constantinopoli Senatorij ordinis vir fuit, Antigonus nomine, ipsi Imperatori & genere & consuetudine coniunctus. Erat is non sermone duntaxat, sed etiam factis sapiens, ad bona semper adhortans principem, vt ad pietatis praescriptum Reip. negocia curaret. Inerat vero etiam illi erga miseros pia commiseratio, qua fiebat, vt benignè cunctis egentibus res necessarias suppeditaret. Princeps Theodosius, non modò vt parentem & senatorem, sed etiam vt Christianum & pium, semperque optima consulentem, illum valdè charum habebat. Tantæ autem illi

Coniugem
ducit Euphrasiam
Antigonus.

Euphrasia
nascitur.

suppetebant opes, vt Constantinopolis neminem illi diuitijs & rectè factis parem haberet. Accepit verò coniugem generis sui, id est, quæ Imperatorem quoque sanguine contingeret, Euphrasiam nomine, matronam cum primis religiosam, Deumque valdè timentem, in templis assiduam, & Deo pijs preces cum lachrymis offerentem. Multos illa inopes fecit locupletes, multaque sacris ædibus & locis munera deferebat. Amabant illam impensè Augustus & eius coniunx, tum quòd suæ esset familiae, tum quòd moribus optimis, in primisque honesta & religiosa videretur. Porro temporis successu nata est eis filia, quam Euphrasiam dici voluerunt. Ea prole aucti cum essent, dixit vxori Antigonus: Nosti soror mea Euphrasia, quàm prorsus nihil sit hæc vita praesens, quàm nihil quantunuis ample facultates, quàm nihil vanitas omnis mundi huius præterlabentis. Aeras hominis octoginta annis peragitur cum multis calamitatibus. Opes autem in celo si recondantur, in infinita secula permanent Deum timètibus. Et ecce nos mundanis implicati curis & cogitationibus, illis nos æternis diuitijs priuamus, opumque fluxarum circumscripti fallacia, tempus omne vitæ nostræ inaniter transmittimus, nulla nostris animabus lucra acquirentes.

Antigonus
hortatur
vxorem ad
continentiam.

1. Cor. 7.

1. Iohan. 2.

Hæc cum dixisset Antigonus, Euphrasia respondit: Quid vis igitur, mi domine, vt faciamus? Cui Antigonus: Vnam iam, inquit, Dei beneficio filiam habemus. Ea nobis sufficiat, nec deinceps nos huius seculi miseriam & calamitati misceamus. Tum verò Euphrasia surgens, manibus fursùm erectis, ductisque ab imo pectore suspirijs, dixit Antigono: Benedictus Deus, qui te suo timore dignatus est, veritatisque notionem tibi praestitit. Equidem domine mi crebrò rogavi Deum, vt suæ gratiæ lumen tibi adspiraret: sed id tibi indicare aucta non fui. Quando verò tu ipse prior hac de re verba fecisti, liceat mihi tua pace dicere, quæ volo. Cui Antigonus: Dic, ait, soror mea, quicquid visum erit. Et Euphrasia: Nosti, inquit, mi domine, iam olim dixisse Apostolum: Tempus breue est: reliquum est, vt & qui habent vxores, tanquam non habentes sint. præterit enim figura huius mundi: & mundus transit, & concupiscentia eius. Quem enim visum habebit hæc pecunia & tam ample facultates? Non poterimus sanè quicquam ex eis absportare nobiscum in tartara. Quod igitur consultissimè constituisti, festina liberaliter ex his impartiri pauperibus, nè sine fructu id animo pertractasse videaris.

Antigoni be
nignitas, in
pauperes,
& obitus.

Coniuges
viuunt con
tinenter.

His auditis, Antigonus Deo grates laudesque agens, multa in egenos beneficia contulit, & admodum piè vitam suam instituens, postquam ab vxoris abstinuit commercio, vno duntaxat anno superuixit, rebusque suis benè dispositis, in pace sepultus est. Fleuerunt verò de morte illius Imperator & Augusta, quippe suæ stirpis viri iusti & religiosi, vicemque Euphrasie dolebant, quæ & ipsa eis esset cognata, & ætate iuuenili. Annis quippe duobus & mēsis tribus vixerat cum marito suo. Porro annum vnum continenter exegerant pariter, matrimonij consuetudinē vltro sibijpsis interdicens. Postquam autem sepulturae traditus fuit Antigonus, Imperator & eius cōiunx multum incumbent in Euphrasie cōsolationem. Porro illa ad eorū se pedes abijciens, atque cum lachrymis & multo gemitu filiā suam illis offerēs: In manus, inquit, Dei & vestras hanc orphanam commendo. Sitis, quæso, memores Antigoni vestri, & hanc suscipite tuendam, vt non alios quàm parentes suos vos sibi sentiat extitisse. Ad has eius voces multi ex ijs, qui aderant, vbertim lachrymas fuderunt, nec ipsi principes à lachrymis abstinerunt.

Non multò post, cum iam non nihil de luctu remisisset Euphrasia, suasit ei Imperator,

vt

vt filiam suam Euphrasiam cuidam Senatori ditissimo traderet uxorem. Fit contractus inter illos, & arrhas accipit Euphrasia. Interim differebatur nuptiæ, donèc puella adolesceret, cuius ætas id temporis vix quinquennij spatia expleuerat. Atqui Senator aliquantò post ad ipsius Euphrasiæ senioris matrimonium cœpit animum adijcere, persuasitque per matronas quasdam Imperatrici, vt nesciète Imperatore ea de re animum Euphrasiæ sollicitaret. Euphrasia vbi id cognouit, acerbissimè fleuit, matronisque ad ipsam missis ita dixit: Væ vobis in illo futuro seculo, quæ mihi talia persuadere instituitis, mulieri nō nisi secundum Dei præceptū piè viuere cupiēti. Discedite à me, quæ rem à meo instituto abhorrentem attentatis. Illæ verò cum ignominia reiectæ, rem gestam Augustæ indicârunt. Vt autem Imperator didicit quid actum esset, grauius inuectus est in Augustam, aitque illi indignabundus: Reuerà talem rem designasti, quæ te minimè deceret. Istūc ne Christianæ Augustæ officium est? Itane pollicita es Deo te piè regnaturam? Hæc vices reddis Antigono, cuius in nos fidem & studium semper experisumus? Fecisti profectò rem nostro Imperio minimè congruentem, dum fœminam iuuenulam, quæ cum marito suo vix anno vno vixit pro matrimonij consuetudine, ac deindè ex mutuo consensu propter cæleste regnum perpetuam sibi indixit continentiam, rursus ad ea, quæ sunt mūdi huius, redire compellis, nec timuisti Deum, vt tantum in te facinus admitteres. Non dubium, quin omnes me authore id factum esse sint existimaturi. Absurdè & præter decorum fecisti, quod nec audiri à me oportuit propter Antigonom, amicum nostrum integerrimum. His auditis, Augusta multo affecta pudore & verecundia, instar lapidis per duas horas obmutuit, ortaqu; est in Imperatorem & ipsam perturbatio ingens propter Euphrasiam. Id postquam rescituit Euphrasia, parùm absuit quin præ mœrore è vita decederet, cogitabatque aliò proficisci: Flensque acriter, dixit Euphrasiæ filia sua: Filia mea, sunt nobis amplæ facultates in Aegypto: camus illuc, & paternas inuisamus possessiones: Mea omnia, tua sint.

Ita ergò ab vrbe regia discessit cum filia, nesciente Principe, venitque in Aegyptum, & illic morabatur, subindè inuisens prædia sua. Profecta autem est in interiorem Thebaidem cum procuratoribus & ministris suis, quibus cura & administratio rerum ipsius credita erat, illicque sacris locis inherens, in vtriusque sexūs monasteria multam vim pecuniæ elargita est, multasque fecit oblationes.

Erat autem in quadam vrbe monasterium fœminarum, in quo plūs minūs centum & triginta debebant. In eo cœnobio nemo vel vinum, vel oleum, vel uas, aut ficos aut poma in cibum sumebat. Erant inter eas, quæ ab ipsa infantia se ne nouisse quidē potuerant, cæque interdum leguminibus, aliàs oleribus vescerentur, sed nullo oleo conditis. Quædam earum vesperi sumebant cibum, quædam post biduum, nonnullæ post triduum. Nulla earum pedes lauabat aqua: balneas verò, quòd eis corporum nudatio abominabilis videretur, nec audire sustinebant. Cubabant omnes humi in cilicio, quod in latum vnus, in longum trium esset cubitorum: nec erat requies diurna. Vestes quoque habebant cilicinas, quæ in pedes vsque se porrigerent. Laboris autem tantum quæque siue operis suscipiebat, quantum vires paterentur. Si qua in morbum incidisset, nulla ei medicorum fomenta abhibebantur, sed pro maximo Dei beneficio accipiebat eam morbi molestiam, ferens aequanimiter, donèc à Domino curaretur. Nulla ex eis è monasterio egrediebatur. Ad monasterij fores ianitrix erat, quæ si quid nunciatum esset, intrò perferebat, responsaque referebat. Multæ illic curationes diuinitus fiebant.

Harum itaque venerabilem viuendi consuetudinē non medio critèr amans Euphrasia, crebrò illas visitabat, offerens thymiamam & cereos. Quodam autem die ait ad Abbatissam & primas eius cœnobij: Exiguam volo munus conferre huic monasterio, nempe auri libras viginti vel triginta, vt oretis pro hac orba filiola mea, & sitis memores Antigoni patris eius. Respondit Abbatissa: Domina Euphrasia, ancillæ tuæ non habent opus redivitibus, neque pecuniis concupiscunt. Idcirco enim se cunctis mundi huius facultatibus nudarunt, vt possint frui bonis sempiternis. Et hæc nobis ratio est, cur nihil in terris habere, nihil possidere velimus, nè scilicet ab illa cælesti beatitudine excludamur. Nè tamen ex nobis aliqua tibi mœroris offeratur materia, parùm aliquid olei ad lucernas, & thymiamam in vsum oratorij recipere non recusabimus: quod quidem tibi iustitiæ mercedem conciliabit. His igitur oblatiis, rogabat eas Euphrasia, vt orarent pro Antigono & filia sua Euphrasia. Accidit interea, vt puellæ Euphrasiæ diceret Abbatissa, tentandi animo: Domina mea Euphrasia, diligis ne nos & monasterium nostrum?

Euphrasia
iunior de-
sponderur.

En pius Im-
perator q̄
dolet, Eu-
phrasiam,
post conri-
nentia pro-
positum, ad
nuptias in-
uitari.

Abit Eu-
phrasia in
Aegyptum.

Insigne fœ-
minarū cœ-
nobium.

Nolunt re-
cipere obla-
tas pecu-
nias.

nostrum? Respondit illa: Immò certè, ego amo vos ò Domina. Rursùs Abbatissa cum ioco: Si nos, inquit, amas, mane nobiscum, & vtere nostro habitu. Respondit puella: Reuerà si scirem non agrè laturam matrem meam, non exirem è monasterio. Et Abbatissa: Plùs ne nos, ait, diligis, aut verò sponsum tuum? Sed neque ego illum noui, ait Euphrasia, neque ille me: Vos autem & noui, & amo. Sed dicite, quæso, mihi: Vos quem diligitis: méne, an illum potiùs? Abbatissa respondit: Nos te diligimus & Christum nostrum. Tum puella: Ego verò, inquit, & vos diligo, & Christum vestrum. Sedebat interim mater eius, & cum audiret hos necdùm septennis puellæ sermones, ex eius oculis lachrymarum imbres manabant: aitque ad illam: Veni filia, eamus hinc. nam vesper incumbit. At illa respondit: Ego hinc manebo cum Domina Abbatissa. Ait verò illi Abbatissa: Abi hinc Domina Euphrasia. hinc enim nemo manere potest, nisi se Christo deuoueat. Ad quam puella: Et vbi, inquit, est Christus? Tum Abbatissa Dominicam ei imaginem ostendit: quam cum illa esset exosculata, Reuerà, inquit, ego me Christo voueo, nec vltèriùs cum Domina matre recedam. Iam vesperascebat, & neque mater eius, neque Abbatissa ei persuadere poterant, vt se domum conferret. Dicebat quidem Abbatissa: Non potes hinc manere, nec est hinc locus vbi maneat: at illa respondit: Vbi vos manetis, illic & ego manebo. Aliquamultis igitur diebus & Abbatissa & mater eius in id summoperè incumbabant, vt eam è monasterio educerent: sed cum frustra se niti animaduertèret, ait ad illam Abbatissa: Si vis igitur permanere apud nos, oportebit te literas discere: plalterium mandare memoriæ, in vesperam vsque ieiunare quotidie, quemadmodùm reliquæ omnes faciunt. Respondit puella: Ego & ieiunijs me afficiam, & dabo operam literis: tantum oro, vt liceat mihi degere vobiscum. Tum verò Abbatissa ait ad matrem eius: Domina mea, patiaris hanc puellam apud nos morari. Video enim celestis gratiæ lumine eius mentem perfusam. Surgens itaque mater Euphrasia, apprehensamque filiam ducens ad imaginem Saluatoris, sublati in cælum manibus cum lachrymis, ita precata est: Domine Iesu Christe, suscipe curam infantulæ huius. te enim concupiuit, seque tibi commendauit. Conuersa autem ad filiam, dixit: Deus, qui fundauit montes immobiles, te in suo timore confirmet. His dictis, tradidit eam Abbatissæ, flensq; recessit, & tundens pectus suum, omnes ad lachrymas commouit.

Vfus imaginum antiquissimus.

Euphrasia puella non potest abduci ex monasterio.

Induit habitum monasticum pene infans.

Abstinètia Euphrasiæ senioris.

Mandata Euphrasiæ moriturse ad filiam.

Altera die Abbatissa eam adduxit in oratorium, & cum fudisset preces ad Dominum, monastico illam habitu induit, dicens: Rex seculorum & Domine Dominorum, qui in ea coepisti opus bonum, tu illud perface vsque in finem. Presta illi, vt viuat conuenienter mandatis tuis, & inueniat semper fidutiã in conspectu tuo. Dixit autè illi Euphrasia mater eius. Vis ne filia hoc habitu vestiri? Et illa hilariter respondit: Etiam Domina mater. Vt enim ex Abbatissâ & fororibus audiui, hunc habitum arrhabonis loco præbet Christus diligentibus se. Ait verò mater: Christus igitur, cui despõsata es, ipse te seruet & dignam faciat thalamo suo. Et hæc cum dixisset, valedixit Abbatissæ & fororibus, filiamque deosculans, egressa est, & per monasteria proficiscens, præstabat eleemosynas pauperibus. Iam vbi que eius optima conuersatio apud omnes diulgabatur, & quàm liberaliter res suas conferret monasterijs & sacris locis. Peruenit hic rumor etiam ad aures Imperatoris & Senatùs, qui omnes eam admirabantur & glorificabant Deum. Audiebant enim illam prorsus abstinere à vino, sed neque piscibus vesci: omnibus autem ciborum delictijs repudiatis, à vespera in vesperam protrahere ieiunium, & modò olera, modò legumina edere. Paucis in dè elapsis diebus, Abbatissa illam ad se euocauit, dixitque ei secreto: Domina mea Euphrasia, habeo quod indicem tibi, sed quæso nè perturberis. Cui Euphrasia respondit: Loquere Domina mea. Tum Abbatissa: Vidi, inquit, in somnis Antigonum maritum tuum in magna gloria, rogantem Christum, vt ab hac mortali vita trãsferaris ad illam sempiternam, liceatq; tibi deinceps esse cum illo, & frui ea gloria, qua ipse fruitur ob merita vitæ optimè transectæ. Hæc vbi didicit Euphrasia, multum exhilarata est, quippe quæ optaret è rebus humanis excedere, & esse cum Christo. Mox igitur accersitæ ad se filiæ suæ dixit: Ego iam vocor à Christo, sicut mihi indicauit domina Abbatissa, & propè adest finis vitæ meæ. Itaque tibi, filia mea, omnes patris tui & meas facultates trado in manus, quas tu ea pietate dispenses, vt possis esse confors hereditatis sempiternæ.

Hæc vt Euphrasia audiuit, ingemuit & fleuit, dicens: Hei mihi, quia peregrina sum & orphana. Dicit ei mater eius: Cum habeas Christum, nec peregrina es, nec orphana. Matris autè officia omnia erga te & studia exequetur domina Abbatissa. Tu iam festina implere, quod pollicita es. Deum time, & dominas sorores venerare, seruiès eis cū omni humi-

humilitate. Caue, nè vnquam cogites in animo tuo: Regio sum prognata sanguine, nec me istis seruire par est. Sis interim pauper in terris, vt quandoquē diues efficiaris in celis. Absque intermissione roga Deum pro me & pro patre tuo, vt inueniamus misericordiam apud illum, & ab gehennā supplicij seruemur. Hęc cum precepisset filię suę, tertio post die defuncta est, & in eodem monasterio sepulta. Postquā autem resciuit Imperator illam migrasse ad Dominū, accito ad se Senatori, cui eius despōsa erat filia, ait eam degere in monasterio. Ille verò rogauit Imperatorem, vt missis ad eam literis, iuberet eam venire Constantinopolim & celebrare nuptias. Vbi autem Imperatoris literas accepit Euphrasia, legit eas ridens, moxq; sua manu hunc in modum illi rescripsit: Domine Imperator, itā ne suades ancillę tuę, vt repudiato Christo, homini corruptibili & quem paulō post vermes edent, coniungar: qui hodiē est, crās verò nusquam appāret? Absit hęc tanta peruersitas ab ancilla tua. Oro igitur domine Imperator, nè tibi deinceps vir ille hac de re molestus sit. Ego enim me Christo deuoui, & fieri non potest, vt illum abnegem. Precor autē Imperium tuum, vt sis memor parentū meorum, nostrasque opes & facultates dispenses in pauperes & Christi Ecclesias. Seruos verò omnes manumittas, & patris mei actoribus præcipe, vt debitū omne remittant agricolis iam inde ab obitu patris mei vsq; in præsens, vt sine sollicitudine possim seruire Christo, cui me totā commisi. Ora pro ancilla tua, oret etiā Christo amabilis domina mea Augusta pro ancilla sua. Deinde obsignans epistolam, tradidit illā veredario. Cum autē Imperator & Augusta cā legisset, vbertim fleuerūt: conuocansq; mox Senatū omnem & patrem eius, cui despōsa fuerat Euphrasia, iussit Imperator, vt in præsentia omnium epistola recitaretur. Quod cum fieret, omnes lachrymati sūnt, dixerūtque: Reuerā hęc est Antigoni & Euphrasie filia, qui tibi Imperator sanguine coniuncti fuere. Reuerā religiosorum parentum religiosa filia: sanctę radicis sanctus est ramus. simulque omnes eius nomine Deum glorificārent, & pro ea orauerunt: nec vnquam postea visus est importunus senator ille. Imperator autem omnia piē disponens, & res puellę benē distribuens, & ipse vita functus est, & sepultus cum patribus suis in pace.

Literę Euphrasie ad Imperat.

Euphrasia verò se totā componebat ad voluntatē Dei, & quidē supra vires sese affligebat. Erat enim annorum duodecim, quando pro pietate sacra suscepit certamina. Et primò quidem à vespera in vesperam ieiuna permanfit: postea biduo triduoque abstinēbat à cibo. Nulla præter illam mūdabat triclinium, lectulos sororibus ipsa sternebat, aquam hauriebat à puteo, & in coquinam apportabat. & hęc omnia faciebat libētī & iucundo animo. Erat illo in monasterio more receptum, vt si qua soror in somnis diabolica fuisset illusione tentata, mox id Abbatissę aperiret. Illa verò cum lachrymis orabat Dominum, vt maligni infestatio ab ea arceretur: iubebatq; illi, vt sub strato suo lapides poneret, & cineribus adspargeret cilicium, sicq; in decimum vsque diē cubaret. Accidit verò, vt Euphrasia virgo sanctissima aliquid eiusmodi pateretur. Itaque lapides suo strato supposuit, & cineres sparfit in cilicium. Id vt vidit Abbatissa, dixit vni è sororibus: Euphrasia cepit demonis infestationes perpeti. Orauit igitur pro ea, dicens: Deus omnipotēs, qui eam creāsti, & ad hoc religiosum vitę institutum venire permisti, conserua eam in timore tuo. Deinde vocauit illam ad se, & ait: Cur nō exposuisti mihi maligni demonis tētationem? Illa verò ad eius collapsa pedes: Ignosce mihi, ait, Domina: nam me verecundia retinuit, nè tibi eam aperirem. Dixit autem Abbatissa: Quandoquidem iam pugnare cœpisti cum hoste, viriliter age, vt post victoriā coroneris. Post dies non multos iterum tentata est, & sorori Iulie, quę impensē illam amabat, & eam exercebat ad certamina, quid sibi accidisset, aperuit. At illa dixit: Domina mea Euphrasia, nè celes quæso isthuc dominam Abbatissam, sed explica ei, vt roget Dominum pro te. Fertur enim multas ab incunte etate diabolicas pertulisse tētationes, & diebus quadraginta nihil accepisse vel cibi vel potūs, sed immobiliter in precibus perdurasse, sicq; diaboli fraudes & insidias superasse. Omnes autem impugnamur à diabolo, sed speramus in Domino quòd illū vincemus. His cognitis, Euphrasia illi gratias egit, dicēs: Christus te adiuuet soror, quandoquidem ædificāsti me, & animum meum tuis sermonibus confirmāsti. Ego autem proculdubio accedam dominam Abbatissam, & rem omnem illi enunciabo. Dixit illi Iulia: Itā quæso fac, vt oret pro te, & aliquid addat tuę abstinentię. Dixit ergo Euphrasia Abbatissę, quid passa esset. Cui illa respōdit: Nihil filia reformides maligni illius infestationes omnes, quibus nos oppugnat: sed cōstanter agas, & animo immoto resistas illi, nec poterit aduersum te præualere. Multas illius tentationes passura es: sed certa viriliter, vt à Christo sponso tuo victorię triumphos promerearis. Qui enim

Abstinētia mirabilis S. Euphrasie, & humilitas.

Nota ieiunium Abbatissę.

enim legitimè certauerit, amplissima dona & præmia cōsequetur. Interrogauit autem illam, quot dies ieiunaret. Cumq; illa dixisset, Tres: iussit vt quartum etiam diem huic abstinentiæ adiungeret. Quam illa iussionem cum ingenti lætitia excipiens, discessit.

Abbatissa
Euphrasiam
exercet.

Postquam autem ad vicesimum ætatis annum peruenit, iam sancti spiritus eam confirmante gratia, præualebat. Erat sanè valdè speciosa, vtpote regio procreata stemmate. Cum verò rursus illi tentatio accidisset, & ad Abbatissam retulisset, illa dixit: Noli timere filia, Dominus tecum est. Erat autem in quodam monasterij loco aceruus saxorum. Itaque Abbatissa eam probare volens, & ad obedientiæ lucra maiora prouehere, dixit ei: Tolle hinc faxa, & apud furnum depone. Fecit hoc illa hilariter, arreptaque in humeros, sola quò iussa erat, ea deportauit, cum in eis quædam essent tanti ponderis, vt ijs ferèdis duæ sorores vix sufficerent. nec interim dixit: Adiuuet me aliqua è sororibus, nec saxorum molem causabatur, nec sua proferebat lōga ieiunia, nec operis difficultatem: sed cum pia fiducia obedientiæ officia impleuit. Altera verò die rursus illi ait Abbatissa: Non par est, filia, hic iacere saxa: reporta ea in locum pristinum. Mox Euphrasia cum multa alacritate fecit, vt iussa erat. Hac ratione ad dies triginta eam occupauit, vt eius patientiam probaret. At illa iucundo animo & psallens in illo opere versabatur, ita vt sorores omnes eius obedientiam mirarentur. Non tamen decrant, quæ eam irriterent: porrò aliæ acclamabāt: Viriliter age Euphrasia. Et illa quidem rursus, diuini operis celebratione peracta, ad opus illud se accingebat, sed ait illi Abbatissa: Cessa iam filia ab hoc ministerio: porrò accipe farinam, & coque panes in clibano, vt ad vesperam parati sint. Illa studiosè iussa compleuit.

Proces
Tertia, Sexta,
Nonæ, ve-
sperarum.

At rursus malignus demon eam nonnihil vacantem reperiens, huiusmodi ei somnium immisit, vt sibi videre videretur Senatorē illum, cui desponsa fuerat, cum militibus in monasterium intrantem, eamque indè vi auferentem. Quæ humi cubans, cum eam vim & molestiam ferre non posset, exclamauit. Abbatissa verò & quædam sorores expergefactæ, eius clamores audiunt, accurruntque ad eam, sciscitanturq; cum eam excitassent, quanam tanti esset causa angoris. At illa confestim somnium enarrauit. Tum Abbatissa, sororibus omnibus excitatis, vnà cum illis pro Euphrasia in preces incubuit, donèc dilucesceret. Deindè Euphrasia tenens manu codicem, cæteris sedentibus, stans legebat vsque ad horam tertiam. Tertiæ verò precibus absoluris, ad sororum ministeria accessit, eis præparans necessaria, verrens triclinium, lectulos sternens, aquam hauriens & deferens in culinam, legumina coquens, ligna secans, farinam fermentans, & panes in furno efficiens. Tot autem modis occupata, neque nocturnis neque diurnis aberat precibus, non tertiæ, non sextæ, non nonæ, non vesperarum: ac nihilominus sola omne ministerium, quod diximus, exequabatur. Accedebat autem ad laborem absoluris vespertinis precibus: nonnihil tamen à Iulia sorore adiuuabatur, quæ, vt antè dictum est, plurimum illam diligebat.

Euphrasia
hebdoma-
darū inedia
se macerat.

Aderat autem rursus satan, & dormienti infestissimū se exhibens, maximum ei certamen attulit. Illa quamprimū Abbatissæ suas angustias detexit. Quæ cum pro illa rogasset, ait ei: Filia mea, certaminis hoc tēpus est. Caue, nè ille iniquus encruet animum tuum, & perdas omnes labores tuos. Si ad breue tempus illius impetū sustinueris, vbi se senserit victum, cum ignominia iterum à te aufugiet. Dixit autem ei etiam soror Iulia: Domina & soror mea, si in hac ætate cum illo non cōstingimus, eumq; profligamus, quas ad bellandum vires in senectute habituræ sumus? Cui respondit Euphrasia: Viuit Dominus, soror mea Iulia, si iusserit domina Abbatissa, tota hebdomada ne panē quidem sumam, donèc eum, Domino adiuuante, superem. Ad quæ Iulia: Equidem, ait, fortius hebdomadæ in ediam ferre non possum: tu si potes, & in terris & in cælis beata eris. In hoc verò monasterio nulla hætenus totā septimanam absq; cibo transigere potuit, dempta domina Abbatissa. Deindè iterum ad Abbatissam veniēs Euphrasia, cōfessa est nocturnam demōnis tentationem. rogauitque eam, vt liceret ipsi tota hebdomada ab omni cibo abstinere. Cui Abbatissa: Fac, inquit, filia quicquid te posse videris, & Deus omnipotēs, qui te creauit, robur addat tibi, & conferat tibi ex illo cruento hoste victoriam. Itaque tota cœpit septimanā se inedia conficere, nec tamen quicquā de psallendi officio remittere, nec sororū ministeria omittere: adeo vt omnes eius tolerantiam mirarentur, simulq; & formæ elegantiam, & ætatis iuuentutem. Quædam etiam hoc de illa testabatur, quòd toto anno obseruassent illam, & neque noctū, neque interdū vnquam illam sedentem conspexissent, præterquam cum se ad quiescendum in lectulo suo humi collocasset: immò ne comedendo quidem vnquam illam se disiecit.

Erat

Erat autem in illo monasterio soror quædam, Germana nomine, quam ignobili genere, nempe matre ancilla, ortam dicebant. Eius animum vastabat liuor & inuidentia aduersus Euphrasiam, insurgensque clam cõtra illam in culina, ait: Tu quidem Euphrasia ex præscripto dominæ Abbatisæ semel tantum cibum capis in septimana, quod nos non possumus assequi. Si igitur illa nos quoque ad id adigere voluerit, quid faciemus? Respondit Euphrasia: Domina soror, domina Abbatisæ iussit, ut vnaquæque certamen suscipiat pro viribus, nec illa mihi temerè aut absque necessitate hoc iugum imposuit. Ait illi Germana: O te impostricem, omni vafricie & calliditate instructam: quis non videat hoc animo & consilio te isthuc facere, ut decedenti Abbatisæ tu succedas? Ego verò credo in Christum, quod nunquam te Deus Abbatisæ honore dignabitur. Hæc cum audiuisset Euphrasia, eius se pedibus prosternens, ait: Ignosce mihi domina mea, & ora pro me. peccauit enim in Deū & in te. Vbi autem res hæc ad Abbatisæ notitiam peruenit, coram omnibus iussit adesse Germanam, dixitque ei: Ancilla nequam & aliena sis à sororū cõgregatione, quia indigna es ministerio & earū cõuiuictu. Euphrasia verò multum deprecabatur Abbatisam, ut ei veniam daret, sed flectere eam non potuit, donè exacti essent dies triginta. Tricesimo autem die videns Euphrasia se nihil rogando proficere, assumens Iuliam & seniores eius loci sorores, orabat, ut pro Germana apud Abbatisam intercederent. Quod cum illa fecissent, Abbatisa rursus coram omnibus eam accersit, aitque illi: Non ne debuisti pendere cum animo tuo, quod Euphrasia, cuius optimos conatus impedire voluisti, cum esset Imperatoribus sanguine iuncta, tamen humiliavit sese, & Christi amore tibi inferuisti? Tandem omnibus pro ea supplices preces Abbatisæ offerentibus, eam in gratiam recepit.

Germana
inuidentia
aduersus
Euphrasiam.

Abbatisa
Germanam
castigat.

Porro diabolus odio inflammatus in Euphrasiam, quadam nocte phantasmata & errores seculares in illam immisit. At illa repente exiliens, seseque, consignans, egressa est foras, stansque sub dio, expandit manus suas in cælum, rogauitque Deum, ut ab ipsa malignum dæmonem amoueret. Interim Abbatisæ nunciatur Euphrasiam agere sub dio. Illa quamprimum eò properauit, dixitque ei: Confirmet te Deus, & det tibi tolerantiam in timore suo. Omnes quoque sorores orabant Deum pro illa, & condolebant iuuentuti eius. Erat enim annorum plus minus viginti quinque. Cum autem in decimum vsque diem sic steteret, orauit Abbatisa cum sororibus, eius patientiam volens explorare. Ut autem dies triginta completi sunt, mirari cœpit Abbatisa: dixeruntque ei sorores: Reuerentia Domina mater, dies quadraginta in hac statione permanere decreuit, quemadmodum tu aliquando fecisti. At illa respondit: Dominus illam suo in timore corroboret. Post dies autem quadraginta, etiam alijs quinque ita steterit: sed tandem nimium debilitata, cecidit in terram, & instar mortuæ iacebat. Itaque sorores accurrentes, eam intulerunt in triclinium, sed neque manus, neque pedes eius flectere potuerunt: adeo instar ligni aridi tabefacta visebatur, nec eius vox vlla audiebatur. Abbatisa verò cibum illi offerens, ait: Filia mea Euphrasia, sume hanc escam in nomine Domini mei Iesu Christi. Quod cum illa fecisset, vires recepit.

Euphrasia
selongissi-
mo ieiunio
pende confi-
cit.

Cernēs itaque diabolus tantam eius laborum tolerantiam, nequaquam ad id genus tentationes redire voluit, sed id magis studebat, ut eam possit citò auferre è medio. Nam cum die quodam abisset ad hauriendā aquam, arripuit eam iniquus ille vnā cum hydria, detrusitque in puteum, ita ut capite, quemadmodum illa postmodum retulit, ad fundum vsque pertingeret. In ipso autem puteo clamauit: Christe, adiuua me. Qua voce audita, sorores accurrerunt, & cum Abbatisa pariter eam è puteo extraxerunt. Cumque indè exisset, consignauit se, & subridens, dixit: Viuit Christus meus: non me vinces satan, neque cedam tibi. Et hæc tenens quidem vna hydria, deinceps duabus feram aquam in culinam, quod etiam ita fecit. Videns autem hostis humani generis, quod in puteo eam extinguere frustra tentasset, alia vice, cum ligna finderet, colligauit manus eius, & vsque ad calcaneum attraxit, dirumque ei vulnus inflixit. Quod ut illa vidit, & multum indè sanguinem profluentem, abiciens securim, in terram corruit. Iulia autem terrore correpta, nunciauit sororibus, Euphrasiam ictu securis exanimatam iacere.

Diabolus eam
detruit in
puteum.

Dirè eam
lauciat.

Cumque illæ concurrerent & clamores ederent, Abbatisa aquam benedictā in eius faciem sparsit, complectensque eam dixit: Filia mea Euphrasia, quid ita anxia es? Colige te, & loquere sororibus. At illa intuens in Abbatisam, ait: Noli flere Domina mea mater. anima enim mea mecum est. Tum Abbatisa crucis signum imprimens

Aqua benedicta.

Signum crucis.

fronti eius, orauit, dicens: Domine Iesu Christe, sana ancillam tuam. nam propter te multa patitur. cumque eius pedē panno cilicino obligasset, eleuauit eam: & apprehensa manu eius, duxit in monasterium. Illa autem ut vidit ligna iacentia: Viuit Dominus, inquit, nisi ligna collegero, & meas ijs vlnas compleuero, non ascendam. Cui Iulia dixit: Noli Domina soror, nam imbecillior es quam ut possis. At illa non acquiescens, manus suas lignis compleuit, & sic ascendit. Aderat autē illic quoque diabolus: & cum iam summum attigisset Euphrasia gradum, imprudens calcauit oram vestimenti sui, & in ipsa ligna corruit: infixumque est lignum vnum in frontem eius, ita ut sorores putarēt eius oculum planè confectum & confossum: exclamansque Iulia, An non dixi tibi, inquit, Domina soror, quod labor hic vires excederet tuas? Ad quam Euphrasia: Noli, ait, dolere soror mea: tātum modeste extrahere lignum. nam oculus meus sanus est. Id cum factum esset, multus inde fluxit sanguis. Abbatissa verò adhibito sale & oleo, pro ea orauit, dixitque illi soror Iulia: Abi, & paulisper quiesce in lectulo tuo. Ego tuo interim fungar ministerio. Illa respondit: Viuit Dominus: nō dabo me quieti, donec omne exequar officium meum. Rogabāt etiam aliae sorores, ut propter vulnera quietē captaret, sed illa non cedens, vtraque ex parte saucia, læto animo suum erga sorores ministerium exercebat, & neque ab vilo Dei opere, neque à monasterij seruitio sese subducebat.

Nullam sibi
dat requie
licet saucia.

Præcipita-
tur à demo-
ne, sed illa
sua pmanet.

Nihil lædi-
tur olere
ebulliente
perfusā.

Alio quoque tempore cum Iulia ascendit in tertium solarium. Ibī tum eam corripit ens improbus dæmon, deorsum præcipitauit. Exclamante autem Iulia, sorores aduolārunt, existimantes se illam exanimem reperturas. At illa surgens, occurrit eis, duxeruntque illā intrò ad Abbatissam. Cui sciscitanti, num aliqua parte corporis læsa esset, respondit: Viuit Dominus, Domina mater, nec quemadmodū ceciderim noui, nec ut surrexerim. Ut autem cognouit Abbatissa ab editissimo loco eam decidisse, nec tamen vel parum læsam esse, glorificauit Deum, dixitque ei: Perge filia ad opus tuum, & Dominus erit tecum. Iterum autem malignus hostis eam extinguere volens, cum ea feruentem ollam teneret, in qua coquebat olus, ut iam coctum olus in vas effunderet: obligatis eius pedibus, eam supinam præcipitauit, atque in eius faciem ebulliens olus effudit. Quod cum cernerent sorores, valde animis consternatæ sunt. Illa verò exiliens & ridens, dixit eis: Cur sic animo turbatæ estis? At Abbatissa videns nihil ei incommodi accidisse, inspexit in ollam. cumque id quod remanserat, ebullire cerneret, multum admirans, ait ad eam: Deus te seruet filia, & tibi perpetuam suo in timore præstet tolerantiam. Euphrasia verò asserbat se non aliter sensisse, atque si frigida aqua perfusa fuisset. Ingressa porro oratorium Abbatissa, conuocauit primarias sorores, aitque illis: Sanè aduertitis Euphrasiam diuinitus magnam collatam gratiam, quippe quæ nec præcipitio tam immani, neque ex feruenti olere aliquid passa est detrimenti. Responderunt illæ: Reuerà Dei famula est Euphrasia, & Dominus curam eius gerit, qui eam in huiusmodi tentationibus seruauit illæsam.

Infantes
morbidi
curantur in
monasterio

More autem comparatum erat apud incolas eius ciuitatis & regionis, ut si quos haberent infantes morbis affectos, eos ad illud monasterium adducerent curandos. Clarebant enim illæ sorores miraculis, & Abbatissa illos infantes ad se recipiens, in oratorium ferebat, fundebantque pro eis preces ad Dominum, & mox sanabantur. Eos autem matres illorum sanos reducentes domum, glorificabāt Deum. Porro in ipso monasterio quædam erat mulier, à primis ætatis initijs à dæmone nequissimo & primario obsessa. Eam nanque parentes eius commendauerant Abbatissæ, & erat vineta catenis, spumabatque, & stridebat dentibus, tetrosque edebat clamores, ita ut ijs auditis, omnes timore nimio corripereēt. Et frequentes quidem Abbatissa cum sororibus pro ea Domino preces obtulerat, sed curata nō fuit: nec vlla ausa erat eam accedere, ut vel cibū ei offerret. Alligabāt autem escam & potū virge, atque ita procū porrigebant: interdum quidem ijs vescebatur, plerumque verò in offerentiū facies reiciebat. Contigit autē, ut ostiaria nunciaret Abbatissæ, adesse præforibus monasterij foeminam, gestantē paruulum quædam surdum, mutum & paralyticum. Dixit itaque Abbatissa Euphrasiam: Ito filia, & affer huc infantem. Quod cum illa faceret, videretque puerum trementē & valde miserè affectū, miserta illius, cōsignauit eum, & dixit: Qui te creauit filii, ipse te sanat: sicque eum adducebat ad Abbatissam. Interim salus redditur puero, & cœpit loqui & pedibus suis velle ingredi. Id ut vidit Euphrasia, terrefacta deposuit eum in terram. At ille cucurrit ad matrem suam. Vidit id ianitrix, & currens indicauit Abbatissæ. Illa iubet acciri matrē pueri, aitque illi: Cur nos soror tentare voluisti? Quæ dixit: Per Christum, Domina mea, neque ambulauit, neque vel loqui vel audire potuit puer vsque in præsens: sed cum accepisset

Euphrasia
sanat puerū
paralyti-
cum &c.

piisset eum hæc domina soror, mox locutus est. Dicit ei Abbatissa: Accipe igitur eum sanum, & vade in pace. Illa abiit cum puero, dans gloriam præpotenti Deo.

Deindè Abbatissa conuocans sorores primarias, ait ad illas: Ecquid vobis videtur de Euphrasia? Illæ responderunt: Profectò Dei famula est. Iussit igitur illam adesse Abbatissam, & dixit ei: Filia mea Euphrasia, volo vt huic dæmoniaca, quæ apud nos est, cibum præbeas, si tamen non times illam. Cui Euphrasia: Non timeo, inquit, Domina mea, quicquid etiam iusseris. Tulit igitur Euphrasia in vasculo quodam legumina & panem, & attulit dæmoniaca. At illa stridens dentibus & valdè fremens, impetu facto irruit in eam, apprehendensque vasculum, confringere illud voluit. Euphrasia verò eius tenens manus, dixit: Viuit Dominus, si tu id feceris, ego te humi prosternam, & tam dirè flagellabo, vt deinceps nunquam austura sis aliquid tale attentare. Videns illa Euphrasiam superiorem, quieuit. Tum verò Euphrasia cœpit illi blandiri & dicere: Sede mea soror, & sume cibum, nec quicquam turberis. Non recusauit illa, sicque quotidie ex eius manibus cibum potumque recepit. Cùm autem id vidissent sorores, orabant Dominum pro illa: si verò illa indignari & commoueri cœpisset, dicebant ei sorores: Cessâ soror, & noli malignè te gerere. Alioquin si id senserit Domina Euphrasia, acriter te virgis cædet. Quibus auditis, illa modestè se gerebat.

Cibum offert dæmoniaca valdè feroci.

Rursus autem Germanam inuidia momordit, aitque ad sorores: Ita ne præter Euphrasiam nulla alia inueniri potuit, quæ huic mulieri escam porrigat? Date mihi cibos, & ego illi offeram. Sumptum igitur cibum attulit ad eam, & dixit: Accipe soror & comede. At illa in eam repente insiliens, vestes eius discepit. cumque eam humi prostrauisset, cœpit eius carnes manducare. Clamore igitur excitato, cùm nulla eam ausa esset accedere, Inlia ad Euphrasiam properè cucurrit, inuentaque in culina dixit: Festina Domina soror. nam dæmoniaca Germanam propemodum enecauit. Currens ergò Euphrasia, apprehendit illius guttur & manus, Germanamque miserè laceratam & crucentam eripuit, dixitque: Ab hac hora si in sorores malignam te præberis, non tibi parcam neque miserebor, sed Domine Abbatissæ virga cædam te atrocissimè. Illa verò sedens, ilicò cessauit. Manè factò, expleto sacro ministerio, sororibusque ab oratorio egredientibus, Euphrasia abiit ad dæmoniacam. At illa suam laceratam vestem, illique in terram proiectæ insidens, colligebat sterces & edebat. Id cernens Euphrasia, fleuit, Abbatissæque nunciavit. Illa verò iussit ei aliam dari vestem, & ea indui. Accepit ergo Euphrasia tunicam & vasculum cum legumine & pane, dixitque illi: Cur te sic turpiter deonestasti soror? Accipe hanc vestem, & indue te, ac deindè comede cibos hos. Sumpsit illa, & comedit ac bibit, eamque Euphrasia induit, non cessans pro ea gemitus, lacrymas & preces funderè vsque ad vesperam, vt Dominus eam sanitati restituerè dignaretur.

Germanam dirè lacerat dæmoniaca.

Manè autem Abbatissa ad se vocauit Euphrasiam, eique dixit: Cur me cælesti filia, quòd pro hac vexata preces Deo offerre voluisti? Si mihi id comunicasses, ego tecum pariter laborassem. Cui Euphrasia respondit: Ignosce mihi Domina. Vidi enim illam turpiter se nudasse, maleque affectam, & dolui vicem eius. Ait rursus Abbatissa: Habeo quippiam, quod te nosse velim: sed caue nè fallente dæmone, animo efferaris: Ecce Christus tibi potestatem contulit hunc dæmonem eijciendi. Audiens hoc Euphrasia, caput cinere consperxit, humique se abijciens, clamabat: Quæ sum ego misera & immunda, vt hunc profligem dæmonem, quem vos tam diuturni temporis precibus ab ea depellere non potuistis? Dixit ei Abbatissa: Te filia sustinebat hoc opus. Nam in cælis amplissima tibi merces reposita est. Itaque Euphrasia ingressa in monasterium, coram altari se prostrauit, petens diuinitus sibi præstari opem & auxilium. Deindè è pavimento surgens, iussu Abbatissæ adiit dæmoniacam: sequebanturque eam sorores omnes, vt rei exitum contemplarentur. Dixit igitur dæmoniaca Euphrasia: Sanet te Dominus Iesus Christus, qui creauit te: moxque signum crucis in eius frontem impressit. Exclamauit autem dæmon: O impostricem & fallacem. Tot annos in hac habitas, nunquam potui ab ea excludi, & hæc impura & luxuriosa me vult eijcere? Cui Euphrasia dixit: Non ego te expello, sed Christus omnium Dominus. Respondit dæmon: Ego hinc non emigro immunda, neque enim tibi me expellendi facultas data est. Respondit Euphrasia: Ego planè immunda sum, & omni malignitate plena, vt tu quoque assueras: at tu nihilominus Christo iubente discede. Nam si accepero virgam Abbatissæ, egregie te flagellabo. Cùm verò ille obluçtaretur, nec veller egredi, corripuit Euphrasia Abbatissæ virgam, dixitque ei: Aut exi hinc, aut certè ego te cruciabo. Ait dæmon:

Vide sanctæ virginis modestiam.

Qua ratione ab illa possum discedere? Mox Euphrasia cœpit cœdere, & cum tertio percuteret, dixit: Missum fac hoc Dei plasma immunde spiritus. Increpet te Dominus Iesus Christus. Respondit dæmon: Si exierò, quò iturus sum? Illa dixit: In tenebras exteriores, in ignem æternum, in supplicia nullū finem habitura, quæ sunt parata tibi & patri tuo diabolo, & cunctis eius voluntatem facientibus. Interim sorores omnes intendebant in eam, nec audebant propiùs accedere: eratque acre illud Euphrasie cum refractario & peruicace dæmone certamen. Suspiciens igitur in cælum, dixit: Domine Iesu Christe, noli me pudore afficere in hac hora, nec me finas superari ab hoc impuro dæmone. Tum verò spumans & stridens dæmon, cum ingenti clamore abscessit: & mulieri integra est sanitas restituta. Duxerunt autem eam in oratorium, dantes gloriam Deo pro tanto miraculo. Priùs autem illam Euphrasia aqua abluerat, & vestibus induerat, atque sic adduxerat ad Abbatissam. Non solùm autem nihil hinc elata est Euphrasia, sed magis etiam sese humiliavit, noctes sine somno transigēs, & integris septimanis, vt consueuerat, ieiuna permanens, ac nihilo seciùs sine defectu & cum omni humilitate, mansuetudine & animi iucunditate sororibus cunctis officiosè inseruiens.

Dæmonem
ab obsessa
expellit.

Visio Ab-
batissæ.

Accidit intereà Abbatissæ somnium vel visio in somnis, vnde non mediocriter fuit perturbata, nec tamen cuiquam explicare voluit quid vidisset. Cumq; diù apud se rem tacitam haberet, tandem sorores primariæ eam obnixè rogârunt, vt visionem ediceret, causamque suorum gemituum, quibus ipse pariter affligeretur, non reticeret. Tum verò illa dixit: Euphrasia nos deserit, cràs hinc migratura ad Dominum. Sed nemo id illi indicet, nè mœore afficiatur. Cœperunt autem multis horis miserè ciulare sorores. Vna autem è sororibus vt id audiuit, accurrit ad furnum, inuenitque Euphrasiam, adiuuante illam pro cōsuetudine sorore Iulia, panes coquentē, aitque illi: Noueris Domina Euphrasia intus apud Abbatissam sorores tua causâ in magno luctu versari. Quo audito, Iulia & Euphrasia pariter obstupère: cumque diù sterissent attonitæ, tandem ait Iulia: Fortassis perlatum est ad Dominā Abbatissam, sponsum illum tuum mittere huc homines, qui ex mandato Imperatoris te extrahant è monasterio: & hac causâ lamentis se afficit cum sororibus. Respondit Euphrasia: Viuit Dominus meus Iesus Christus, etiamsi omnia mundi regna & ipsius quoque terre fundamenta commoueantur, non mihi tamen persuadere poterunt, vt ipsum Dominum meum derelinquam. Sed quæso te Domina soror, ito percontatum, dum interim coquantur panes, quæ sit harum causâ lachrymarum, nè ægrè sit animo meo. Abijt Iulia, auscultansque foris, audiuit Abbatissam somnium referentem hoc modo: Videbam quasi duos egregia forma viros huc aduentantes, mihi que dicentes: Dimitte Euphrasiam, vt eat nobiscum. Rex enim illa opus habet. Iterum vidi etiam alios venientes atque dicentes: Assume Euphrasiam, & adduc eam tecum ad Dominum. Ego itaque tuli eam, vnaque prope rauimus cum viris illis: cumque venissemus ad portam quandam, cuius splendorem enarrare non sufficio, ea nobis vtrò aperta est. Porro intrò ingressæ, vidimus palatium incredibilem elegantia, thalamumque sublimem & solium nuptiale non manufactum. Et ego quidem non potui ad interiora penetrare, sed illam secum abducentes, Domino offerebant. Illa verò statim cum adorauit, osculataque est pedes eius immaculatos. Vidi illic angelorum myriades, & turbas sanctorum innumerabiles, in Euphrasiam suos obtutus defigentes. Ecce autem mater Domini adueniens, tulit eam secum, ostenditque ei palatium & thalamum & nuptiale decus, coronamque illi præparatâ. Audiui autem vocem dicentem: Euphrasia, hæc est merces tua. Et nunc quidē redibis ad tua, sed post dies decem reuocaberis huc, & fruëris his bonis per infinita secula. Cum sit autem nona dies, posteaquam hæc visio mihi oblata est, cràs morietur.

Visiōe ex-
ponit Ab-
batissæ.

Hæc cum audisset clam Iulia, pectus faciemque suam verberans & flens amarissimè, redijt ad Euphrasiam. Quod illa cernens, dixit ei: Coniuro te per filium Dei soror Iulia, vt indices mihi, quid audieris, & quamobrem ita plangas. Illa respondit: Hodie nanque ab inuicem separabimur. Vt enim audiui, cràs excedes è vita. Hoc illa audiens, angore correpta, cecidit in terram, rogabatque Dominum, dicens: Cur Domine abominaris me peregrinam & orphanam? cur me despicias pie Iesu? Ecce nunc tempus adest, quò cōfligere me oportebat cum improbo dæmone, & anima mea à me repetitur. Misere mei Domine Iesu Christe, & patere me adhuc annum vnum permanere in hac vita, vt plangā peccata mea. Sum enim Domine expers poenitentia & omni pietate destituta. Nemo in inferno cōsuetur tibi, nõ est in sepulcro poenitentia, non possum post mortem quicquam lachrymis proficere: sed viuens confitebitur tibi & laudabit nomen sanctum tuum.

Humilitas
admiranda
tantæ virgi-
nis.
Eia. 38.

tuum. Hæc illam dicentem quadam è sororibus audiuit, & reuoluit Abbatiffa: quæ iussit illam ad se adduci, dixitque ei acerbè ploranti: Quid habes filia? quid ita ingemiscis? Illa respondit: Ploro Domina mea, quia sciuiti mihi supremū impendere diem, nec mihi indicasti, ut lugerem peccata mea. Hæc dicens, præcidit in pavementum, tenensque pedes Abbatiffæ, ait: Miserere mei Domina, & ora pro me, ut Dominus vel vnus anni mihi spatia impertiatur, nè me sine poenitentia decedentem tenebræ comprehendant. Respondit Abbatiffa: Viuit Dominus, filia, quia beatorum concilio dignam te fecit rex tuus Christus: narrauitque ei somnium, rogabatque eam, ut pro ipsa rogaret Dominum, quò eius particeps esse mereretur.

Paulò post acris febris Euphrasiam inuasit, sororumque ministerio in * valetudinarium perducta est, vbi vsque in vesperam eum illa permanere. Vesperi autem, cum hora cibi sumendi adesset, iussit omnes discedere Abbatiffa, solam Iuliam secum retinens, nè Euphrasia sola relinqueretur: clausisque ostijs, vsque in lucè alterius diei erant apud illam: dixitque ei Iulia: Domina soror, nè sis quæso mei immemor. Tu scis, quam semper tibi indiuidua adhæserim in terris: ora Dominum, nè me sinat vnquam separari à te, sed ut iubeat me tecum hinc egredi cum bona fiducia. Die illucescente, Abbatiffa omnes adesse iussit, Euphrasia extremum iam trahente spiritum. Accurrunt omnes, valedicunt Euphrasie, cum lachrymis dicentes: Memento nostri Domina soror. Postea venit etiam illa, à qua dæmon expulerat, & osculans manus eius, dicebat: Per Deum & hæc manus à me dæmon exclusus est. Cum autem ei multum lugenti & beneficia ipsi ab ea præstita commemoranti Euphrasia respondere non posset, dixit Abbatiffa: Filia mea, nõ te miseret huius? Cur nihil ei loqueris tam valde propter te afflictæ? Tum illa respiciens in eam, dixit: Quare me sic luges soror mea? Sine me iam quiescere: nam planè deficio viribus. Time Deum tuum, & ille te seruabit ab omni malo. Deinde Abbatiffam intuens, Ora pro me, inquit. nam in magno certamine versatur nunc anima mea. Orante igitur Abbatiffa, & sororibus dicentibus, Amen, virgo sanctissima reddidit spiritum, anno atatis suæ tricesimo, conditaque est in sepulcro matris suæ: & sorores glorificabant Deum, quòd promeruisset sororem habere apud illum. Porro Iulia magistra eius, triduo flens, ab eius monumento non recessit. Illa enim docuerat eam literas & psalterium, & præcipuo eam complectebatur amore. Quarto autem die exhilarata Iulia, dixit Abbatiffa: Ora pro me Domina, quia vocat me Christus, pro me peccatrice beata Euphrasia intercedente. Et hæc dicens, osculata est sorores omnes, & die quinto obiit, atque apud Euphrasiam humata est.

Post dies triginta Abbatiffa maiores natu sorores ad se euocans, ait: Eligite vobis matrem, quæ meo loco præsit vobis. Responderunt illæ: Cur id ita iubet Domina mater? Dixit eis Abbatiffa: Vocat me Christus, flexus precibus dominæ Euphrasie: qua rogante, etiam Iulia eius consors esse meruit & ingredi in illud tabernaculum non manufactum. Itaque & ego festino, ut possim digna haberi illarum in caelis consortio. Quòd cum audiuisset sorores, elegerunt Theogeniam, ut ipsis præset. Eam verò ad se Abbatiffa accersiens, ait illi: En testimonium tibi perhibent sorores omnes, voluntque te præfectam esse traditionum monasterij huius, in meumque locum succedere. Itaque adiuro te per intemeratam & consubstantialem Trinitatem, nè acquiras huic monasterio pecunias aut possessiones, neque curis huius mundi occupes sororum animos, ut peritura respuentes, bonis mereantur caelestibus augeri. rursusque sororibus ait: Quandoquidem probè cognitam habetis dominæ Euphrasie vitam & conuersationem, ad eius vos imitationem componite, ut eius possitis effici consortes. Hæc cum dixisset, omnesque respondissent, Amen: cunctis valedicens, ingressa est oratorium, clausisque ostijs præcepit, nè qua illarum ante alterius dici ortum introiret. Itaque manè intrantes, inuenerunt eam obdormisse in Domino: hymnumque Deo dicentes, postuerunt eam in Euphrasie sepulcro. Deinceps verò nullam aliam illic condiderunt. Multa verò ad illud monumentum facta sunt hodieque fiunt miracula, multæque curationes. Clamabant verò expulsi dæmones: Etiam post obitum aduersum nos prauales Euphrasia. Festinemus igitur etiam nos huiusmodi vitam obtinere, sectari benignitatem, humilitatem, obedientiam, laborem, mansuetudinem, longanimitatem, ut ad beatissimam supernorum spirituum sodalitatem & immensa illa gaudia pertingere mereamur: per magnum Regem & Dominum nostrum Iesum Christum, cui est gloria in secula seculorum. Amen.

THE O.

* oratorium
Euphrasia
febre corri-
pitur.Feliciter
migrat ad
Christum.Iulia eam
sequitur.Abbatiffa
quoque ab-
it è vita.

THEOPHANIS PRESBYTERI ET PRÆPO-
SITI ORATIO IN EXILIVM S. NICEPHORI PA-
triarchæ Constantinopolis, & in translationem sanctarum ipsius
reliquiarum. Habetur in Simeone Metaphraste.

13. Martij.

Pfal. 18.

1. Pet. 2.

Resp. quan-
dò floreat.Anno Chri-
sti 808.Vfus imagi-
num anti-
quissimus
in Ecclesia.

Anno 815.

Leo Arme-
nus Icono-
machus.Et scriptu-
rarum testi-
monijs, &
longissimi

Lurima profectò diuersis occasionibus atq; temporibus, in gentibus & ciuitatibus præclara facinora, ad eximias Dei maximarumq; rerum demonstrationes, facta sunt, quibus vera ipsius cognitio perspicue fuit cõfirmata: quemadmodum in psalmis canitur: Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam. Quibus verbis etsi perpetua illa Dei virtus rerum omnium, atq; vniuersi orbis cõseruatricis ac moderatricis indicatur: non minùs tamen, immò verò magis etiam significantur ea, quæ nostris temporibus in primis excellètia atque admirabilia gesta sunt ab eadem ipsa diuina virtute, quæ eximia potentia sua cuncta gubernat ac regit. Siquidem non in vna parte, neque in gente minima, aut contemnenda, eiusmodi bonorum munera viguerunt: sed publicè & passim, & in proprio atque electo Christi clero, qui Apostoli Petri verbis meritò vocatur regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Verùm quoniam rerum maximarum argumenta præstantissimos requirunt enarratores, qui dicendi vi cas valeant explicare, nè inornata orationis tenuitate earum amplitudo imminuatur: ego, qui orationis laboro paupertate, vehementer à scribendo deterrebar: sed tamen assiduus me ad munus hoc suscipiendum adhortantium precibus non potui non obtemperare. Dei igitur, qui dicendi facultatem elargitur, benignitate cõsensus, ad scribendum accedo, adiuuante me precibus suis, orationemque moderante diuino patre Nicephoro, qui se nobis maximum ad dicendum argumentum præbuit.

Cùm præclarè res nostræ sese haberent, & ex utilitate ac dignitate gererentur, tunc nimirum, cùm vnus in Ecclesia sensus vigeat, & impia cuncta ac peregrina dogmata, tanquàm scelera atque piacula detestanda reijciens, omnes hæreticorum nugas ad nihilum redigebat: Nicephorus Imperij sceptrum moderabatur, & Nicephorus sacram excellètia, atque vrbium reginæ ciuitatis sedem obtinebat, qui luminis instar perpetuò fulgentis, vniuersum orbem terrarum virtutum radijs illuminabat. Iam & in principe dæ beatæ Trinitate vna & eadem essentia, & in vna Dei verbi carnem induti persona duæ natura, & duæ voluntates clarissimè fuerant opportunis concilijs constitutæ & declaratæ, contrarijs opinionibus reiectis atque improbatis: & utilis sacrarum imaginum vsus iam inde ab initio institutus, & per manus traditus, in omnibus Ecclesijs ornate decoreque demonstrabatur: quemadmodum proximis temporibus, sanctorum patrum concilium celebrantium suffragijs, diuinitus fuerat comprobatus.

Verùm posteaquàm Nicephorus Imperator vnà cum filio huius vitæ finem sortitus est, & ad Michaëlem eius generum Imperij gubernatio peruenit, sub Leontij nomine crudeliter frendens inuasit hunc valde seuus immanisque Leo, ex Armenia genus ducens, qui & defectionem à Deo, & aduersus Imperatorem, apud quem in honore erat, minimè obscuram aut tectam tyrannidem machinabatur. Quod quidem illi è sententiâ successit. Nam per vim sibi Imperium vindicauit. Ceterum haud aliter duxit potentiam suam fore diuturnam, nisi contra nos audacter bellum susciperet, & venerabiliū imaginum interitū omni studio atq; arte moliretur. Ad hunc enim furorem atq; dementiam à dæmonibus, à quibus instruebatur, & falsis vatum mendaciū somnijs, & in certis temporum promissis miserè compulsus erat. Impium autem atq; audax facinus ad optatos exitus se perducturum non sperauit, nisi præclarum Ecclesiæ ducem, & ab omni reprehensione remotum, rectæ doctrinæ regulam, Nicephorum è sacra sede exturbaret, vt propriæ malitiæ propugnaculum Ecclesiam constitueret, & nemine conatibus suis repugnante, omnia ex sententia sua, & eorum qui sibi fauebant, tutò moderaretur.

Primum igitur tempus obseruabat, vt eum artibus ac dolis in sententiam suam adduceret, fingens sese in recta dogmatum exercitatione versari. Verùm cùm vir ille diuinarum rerum peritissimus & prudentissimus, tum multis sermonibus, tum scripturarū testimonijs, tum longissimi temporis consuetudine comprobatum imaginum vsum dem-

monstraret, nec tamen insolentem hominem à proposito posset dimouere, tunc dolus qui antea latuerat, in apertum erupit. Mores enim ferinos nomini congruentes gerebat. Itaque tanquam perniciosus quidam aper, aut saeuissimus leo, immanisque fera, salutaribus magistri documentis sic aures ocludens, ut aspis incantationibus, nihil mouebatur: sed obstinatius insaniebat. Statim igitur & pietatis zelo, & praestantioris auxilio confirmatus vir, cui à victoria nomen erat, & propterea Nicephorus vocabatur, strenue aduersus impietatem, & Tyrannum impietatis defensorem instruitur: coactisque primarijs sacerdotibus, viris tum vita, tum doctrina probatis, qui simul pro pietate pugnare parati erant, de communi sententia inique se gerentem Imperatorem, licet frustra, coarguerunt, & tanquam contumeliosum Dei, rerumque diuinarum hostem iudicauerunt. Quamobrem arrogans & superbus ille confestim & simulationem, quam occultabat, aperire, & reconditam malitiae rationem, tanquam redundantem quandam corruptorum humorum ex cruditate copiam, euomere, aut deformes & imperfectos ex abortu foetus in lucem edere coactus est. Tyrannica igitur audacia celeberrimum Patriarcham, è sede sua depulsus, in exilio viuere compulsi: ne illud quidem veritus, si nihil aliud, quòd impositione & obfignatione manuum ipsius (quod fieri non debuit) Imperij coronam acceperat. Verum, ut verisimile est, defectjonis & tyrannidis lubrico lapsus, simul cum pietate prudentiam & rationem ac mentem amiserat. Itaque nefanda impietatis atque audaciae facinora aggrediebatur.

Patriarcha verò, ut pacifici magistri discipulus, ab Ecclesia discessit tristis & lachrymabundus, ut qui sponsam immaculatam, sibi à Deo traditam, discessu suo moerentem ingemiscentemque relinqueret. Populum autem & gregem suum opportunis sermonibus instruebat & cohortabatur, ut integram in vinculo pacis fidem obseruaret. At ille infaniens & furore percitus, pietatem pro viribus pergebat insectari: nec contentus ijs, quae in Patriarcham diuinum commiserat, adhuc malitiae suae spectacula lamentationibus & gemitibus digna in plures edebat. Omnes, qui recta veritatis dogmata complexi cum magistro cõsenserant, primarios sacerdotes, monachosque, & praestates in populo, tum viros, tum etiam foeminas, nõ ferendis poenis atque supplicijs afficiebat. Alij enim ipsorum plagis ac tormentis crudelibus ex cruciabantur. Alij fame & siti in carcere diu premebantur. Multi sine vlla veniae spe mittebantur in exilium. Non pauci spoliabantur fortunis ob id solum, quòd erant pietatis studiosi. Quidam etiam, ut fama est, clam necabantur. Nonnulli igitur magistratus & in dignitate constituti, & sacerdotes, & monachi, & ex reliqua multitudine, partim imperantis vi pertracti, illi adhærebant: partim metu, partim ignauia, partim adulatione, partim gloriae cupiditate corrumpabantur. Sed maxima pars stabiles & constantes in fide animos conseruabat. Tunc in sacra regiae ciuitatis sede tres veri pastores aduersarij, ordine vnus post alium, impiè confederunt, Theodorus, Antonius, & Iohannes: qui tanquam graues quidam lupi, passim Ecclesiam lacerauerunt ac deuorauerunt. Et alijs in locis & ciuitatibus, eiusdem opinionis sacerdotes, ac duces imperiti, & nullius precij homines, Ecclesijs praefecti sunt: qui execrabile ac detestandum sectae suae decretum impiè & stultè confirmantes, varijs modis ita conati sunt imaginum vsum abrogare, ut quantum in ipsis fuit, nullum eorum vestigium relinqueretur, quod vel Dei verbi carnem induti, vel sanctissimae Dei genitricis, vel caelestium Angelorum, aut totius reliqui sanctorum atque iustorum ordinis speciem praeseferret.

Erat autem admodum absurdum & graue, videre passim sacrosancta templa ab obscuris & execrandis hominibus, pulchritudine sua & veteribus ornamentis spoliari. Atque ista quidem mali dominatio grauissimas calamitates inuexit, & cuncta permiscuit ac perturbauit, non exiguo aut breui temporis intervallo Imperatoris robore munita, sed triginta propè annorum spatio. Quorum cum quatuordecim in exilio diuus pater Nicephorus transegisset, ab hac mortali vita migravit ad immortalē: & sepultus est iuxta templum sancti martyris Theodori in monasterio, quod ipse à fundamentis construxerat. In hoc enim, cum esset mulctatus exilio, piam & sacram vitam traduxit, & virtutum studio mentem suam diligenter excoluit atque expurgauit, seque purum Dei rerumque diuinarum templum exhibuit, cum similis esset angelorum: & simul tum monasticae, tum pontificiae vitae dignitatem virtutibus suis exornauit.

Haecenus cõmemorauimus, quemadmodum beatissimus Nicephorus, ut optimus gubernator, munus ecclesiasticum sapienter administrarit: & tam vitae honestate, quam cognitionis excellentia & sensus omnes, & animum rectè ad pietatē instituerit: & quòd ad

temporis cõ-
suetudine
comproba-
tus imagi-
num vsum.

Nicephorus
agitur in
exilium.

Catholici à
Leone affli-
guntur.

Nota qua-
les habeat
haereticis ec-
clesiarum pre-
fectos.

Templa spo-
liantur.

S. Nicepho-
rus moritur

ad fidem pertinet, tranquillè semper cursum tenuerit: & legitimas vitæ ciuilibus instituti-
ones obseruârît: & quemadmodum inuidia, quæ rectè facta carpere consuevit, liuore
commota, cum Christi gregem optimis quibusque auctum atque ornatum institutis in-
tueri non posset, Leonem Imperatorem, perniciosum animæ propriæ inimicum, im-
pulerit, vt nouarum rerum in religione studio aduersus Deum insurgeret, & pro viri-
bus res sanctas atque diuinas contumelijs afficeret & contaminaret, & ad extremum è
sacra sede diuinum hunc virum exturbaret, atque in exilium eijceret: vbi virtutibus &
contemplationibus animum excolens, & cum Deo versans, benè beateque vitam tra-
duxit. Nunc autem tempus est, vt, cum prouidentia Dei, qui mortis umbram in matuti-
num splendorem, & tenebras in lucem conuertit, mœrorem atque tristitiam in gaudi-
um lætitiãque commutauit, in reliqua orationis parte breuiter demonstramus, quem-
admodum sacrum illius corpus in regiam urbem translatum sit. Hoc enim nobis po-
tissimum proposueramus, licet in alijs rebus recensendis simus immorati.

Anno Chri-
sti 842.

Posteaquam enim, defuncto Theophilo, Imperium ad eius vxorem Theodoram,
& filium eorum Michaëlem admodum adolescentem delatum est, in pietatis studium
curamque maximè incubuit foemina verè Dei munere (vt nomen eius indicat) data, ex
omnibus præclaris & magnis facinoribus, quibus principes probari solent, nullum præ-
stantius existimans, quo tutius sibi imperium confirmaret, aut virilem in foeminea per-
sona fortitudinem exerceret, quam si pietatis & religionis cultu Deum sibi propitium
redderet: Id autem nullo pacto facilius aut commodius posse contingere, quam si per-
turbationem in Ecclesia iamdiu excitatam sedaret, & partem in illo morbo laborantem
reduceret ad sanitatem: vt qui inter se animis essent abalienati, conciliarentur, atque

Concordia
& fidei syn-
ceritas, sa-
lus Reip.

idem omninò sentirent: Sic enim fore, vt cum vna esset omnium sententia, atque idem
sensus, vera synœraque fides, Apostolorum patrumque institutis, tanquam solidis fun-
damentis inhærens, firma atque immobilis conseruaretur: & sibi deinceps Imperij gu-
bernatio facilis ac tolerabilis permaneret. Hæc igitur cum illa verè animo excellens, ac
mente fortis Regina ingenio suo excogitasset, & prudentia considerasset, re cum illis,
qui erant in magistratu & dignitate constituti, communicata, accersit cum ipsis eos, qui
inter monachos præstabant, & de imaginum instauratione quæstionem proponit. Cum-
que idem omnes sentientes comperisset, diurnoque eius rei desiderio teneri, atque
animo ex cruciari propter religionis in ea re mutationem, postulauit, vt se patrum et-
iam autoritatibus ad veritatem confirmarent, quas varijs in libris inuenissent: manda-
uitque quo in loco palatii præfinito cœtus ecclesiasticus vniuersus cogere, & ad po-
pulum ea de re quam apertissimè verba faceret. Tanta autem multitudo confluit, vt
numero comprehendere non posset. Conuenerunt enim non solum illi, qui mentem
sanam impietatis temporibus conseruârunt, verum etiam complures ex ijs, qui cum
pietatis hostibus consenserant, quique sacerdotijs & Ecclesijs regendis ab ipsis electi
fuerant: è vestigioque mutata sententia, eos, qui sanctas imagines oppugnârunt, ana-
themati subiecerunt.

Iohannes
episcopus
Constanti-
nop. Icono-
machus de-
ponitur.

Qua quidem celeri & inspirata rerum commutatione, Iohannes, qui tunc impiè
munus pontificium administrabat, stupore & mentis caligine captus, parum absuit,
quin sibi ipse manus afferret, mortemque conscisceret. Hic enim sceleris caput & sum-
ma fuerat: qui cum impiè sentiret, & apud Imperatorem autoritate posset antea plu-
rimum, eos mendacijs & dolis, imprudenter inconsiderateque confectis, in impieta-
tis barathrum impellebat. Eo igitur propter flagitia, quæ in Deum admiserat, vno omnium
consensu, & cunctis tum magnorum Imperatorum, tum vniuersi cœtus Ecclesiastici suf-
fragijs à sacra sede cum ignominia eiecto, Methodius vir & vita, & doctrina valdè pro-
batus, & qui pro veritate & religione permulta certamina & longum exilium pertule-
rat, atque inde plagis & carcere diu cruciatus redierat, omnibus in dignitate constitu-
tis approbantibus, electus est, qui sacram reginæ vrbis ciuitatis sedem obtineret. Tunc
Niceæ secundum diuinitus electum sanctum œcumenicum Conciliū, quod Irenæ Im-
peratricis, verum ab ipsa pace nomen habentis, & Tharsij maximi beatissimi que Pa-
triarchæ studio celebratum est, meritò firmam obtinuit autoritatem ac robur, cum
omnes, quæ, Deo adspirante, in ipso decreta fuerant, comprobarent. Tunc omnes ec-
clesiæ suum vbi que decus receperunt, & venerabilium imaginum splendore fuerunt il-
lustrata: eiectisque illis, qui eas nefariè insectabantur, sacerdotes in eis ac duces, recti
dogmatis studiosi, sunt constituti.

Restituitur
sacra ima-
gines.

Quadriennio igitur post sacratissimus Methodius, diuino planè spiritu impulsus, op-
portunè

portunè sapienterque diuinam Imperatricem Theodoram admonuit, non esse ex Imperij & Reipublicæ dignitate, quòd venerandus & inter Patriarchas illustris Nicephorus, qui pro gloriosæ sinceræque fidei defensione à sacra sede depulsus, in longissimo exilio defunctus erat, negligetur: sed omni studio curandum esse, vt diuinum corpus ipsius in ciuitatem reportaretur. Alioquin ingrati animi vitium, inquit, nõ euitabimus, si post mortem etiam ipsum in exilio, tanquàm iure damnatum, reliquerimus: præsertim cum non ignoremus, eos, qui ex genere erant Ioseph, in benedictionis parte posuisse, vt patris ossa post quadringentos ferè annos ex Aegypto in Chananitidem exportarent. Quod cum ita sit, nos, qui sumus pietatis filij, diutius priuari patiemur patris illius præsentia, à quo diuinis documentis enutriti sumus: Hæc quidem omnium, quas intuetur sol, vrbis præstantissima & regia ciuitas, sacri ducis atque pastoris sui reliquias sanctas desiderat, quas piè cõseruet & colat. Sponsi sui præsentia fruatur rursùm ipsius Ecclesia amantissima, & quo viuo iniustissima Imperatoris manu spoliata fuit, mortui corpus, annuete studiosa pastoris Imperatrice, cõplectatur. Cernis, quemadmodum hic populus, qui per te securus in vera religione conquefcit, incredibili studio post mortem etiam, spiritu vocem eius audire concupiscit? Quòd si tabernaculum eius tantum ad se relatum adspexerit, se illum ipsum recepisse spirantem existimabit, & tanquàm thesaurum aliquem preciosissimum recondet & obseruabit. His precibus & cohortationibus celerrimè ac libentissimè incluta annuit Imperatrix. Perspicuum est enim, inquit, hoc apud omnes posteros & mihi, & liberis meis honori futurum.

Exod. 13.

Tunc sacer ciuitatis Antistes cum sacerdotibus & monachis, vniuersoque populo ad sancti Theodori templum accedit, in quo gratia plenæ reliquiæ iacebant, easque cum veneratione & lachrymis complectens, tanquàm sanctum ipsum viuentem sic allocutus est: O vir beatissime, qui eisdem laboribus & ærumnis, quibus sanctus Ioannes Chrysostomus, affectus es, sicut eodem religionis studio & dicendi libertate præstabas, qui que pariter & sede priuatus, & multatus exilio, & idem triginta trium annorum spatium extorris tum viuus, tum mortuus transsegisti: nunc te nobis tui amantissimis restitue, atque hinc discedens, ad propria redi, vt te nunc, vt ipsum olim, populus tui studiosissimus cum gaudio suscipiat. Tibi iam à Deo alienus Imperator viuenti aduersatus est, & inconsideratè ab ecclesia te depulit: sed dignas furore suo poenas dedit, miserandoque exitu Imperio simul & vita priuatus est, audaciæque suæ debita præmia tulit. Hodie Imperatores, Deo propter morum pietatem charissimi, mortuo Ecclesiam reddunt, quam, vt filij per Euangelium effecti, mecum constituunt non habentem maculam neque rugam, qualè tuis ornatam & confirmatam instituris reliquisti. Adspice & vide congregatos filios, qui ex propinquo venerunt, cum reliqui procùl tuum ad se reditum expectent: quos tu, velut orphanos, noli tua moerentes absentia relinquere. Habeat ciuitas tua loco muneris preciosissimi tuum beatissimum tabernaculum, quo magis, quàm Imperij amplitudine, ornata glorietur & gaudeat. Hæc voce flebili supplicans sacratissimus Patriarcha Methodius, nocturnum psalmodum cantum, & mysticum sacrificium cum populo fideli perficiens, præclarum è tumulo corpus retexit, quod vndeiginti annorum spatio integrum omninò purumque manserat: & in arca ab ipso compositum, & sacerdotum manibus sublatum, cum luminibus & frequenti psalmodum cantu in nauim ad hoc paratam illatum est.

Vniuersus
clerus &
populus
abit ad
reducendas
Nicephori
reliquias,

Gen. 24.

Corpus eius.
19. annis
integrum
mansit.Vide huius
translationis
celebritatè.

Sed cum fretum traieccisset, & ad vrbis litus appropinquasset, Dei cura Michael Imperator iuuenis, & amplissimis dignitatibus præstantes viri, & patricij, & reliqui ciues læti, facesque manibus tenentes, obuiam processerunt, & arcam illam preciosam cum fide ac veneratione humeris suis subeuntes, ad magnam vsque gestarunt ecclesiam, ex qua pontificia dignitate spoliatus, eiectus fuerat. Atque inde rursùm, assiduis item diurnis nocturnisque psalmodum cantibus vicissim vtentes, & cum omni luminum genere per mediam vrbem ipsum gestantes, in sanctorum Apostolorum templo collocarunt. Tanta autem erat concurrentis populi virorum & foeminarum atque ætatum omnium multitudo, vt numerari non posset. In biuijs enim & porticibus premebantur, & vbi que per vim sibi exitum parabant: adeo, vt quantis multæ propter Imperatores & sacerdotes varijs temporibus celebritates extiterint, nulla tamen cum hac conferri queat. Nonnulli etiam in via spiritibus immundis vexati, dum ab alijs comprimerentur, miserandas atque maledicas voces emittebant: quorum è numero quidam ab ipso curati sunt. Populi igitur impetu vix euitato, sanctum eximij Patriarchæ corpus in celeberrimo Apostolorum templo, sacris mysterijs Deo peractis, in sepulchro recens constructo, manibus

nibus ipsius Methodij compositum est. iij. Idus Martij. quo quidem die in exilium etiam eiectus fuerat, vt vtraque re sit memorabilis.

Inuocat S.
Nicepho-
rum Theo-
phanes.

Nos autem o patrum sanctissime, o sacrorum preconum decus, qui digni facti sumus, vt te & terrestrem haberemus ciuem, & caelestem apud Deum intercessorem, ad arcam tuam cum desiderio accedimus, eamque cum omni veneratione complectentes, has tibi voces effundimus: O sublimium & arcanorum mysteriorum inspector & contemplator: o diuini aspectus atque splendoris gloria abunde propter mentis puritatem illustrate. o patriarcharum atque pontificum societatis particeps, qui & nomine & resimul cum illis victoriae praeconia & praemia, arumnis & periculis superatis, percepisti: sic seipse benignè sinceri cordis erga te fidem & affectionem, vicissimque tuas pro nobis ad Deum puras castasque preces exhibe: vt Ecclesia sancta in tranquillitate versetur, & fides integra custodiatur. In perpetuum nobis Deum propitium redde, & nos, qui iucundissima tua monumenta, qui pulcherrima ad salutem instituta varijs in libris à te relicta perlegimus, in recta dogmatum doctrina firmos immobilesque conserua, & in omni temporum varietate constantes, vt omnem reliquam vitam exemplo tuo sanctè transigamus, vt Deo chari simus, & quae iustis promissa sunt, bona consequamur: Illius misericordia ac munere, qui propter nos homo fieri, & carne indutus perspici non est dignatus, Christus Deus noster, qui colendus & adorandus est cum patre, qui est ante principium, & diuino spiritu, qui est eiusdem cum illis essentiae, auctorque vitae in secula seculorum, Amen.

MARTYRIUM SANCTI ET GLORIOSI MARTYRIS LONGINI CENTVRIONIS. SIMEONE

Metaphraсте authore.

15. Martij.

Matt. 27.

VM Deo verbo propter eam, quae ex inobedientia nobis fuit importata, à bonis prolapsionem, visum esset fieri sicut nos, & voluntaria cruce & morte propter nos fuisset condemnatus propter suam in nos misericordiam: & chorus quidem discipulorum, timore amicitiae Christi esset oblitus: qui autem in eum caedem spirabāt Iudaei, eum iam morte damnāssent, vnus erat etiam Longinus è Synagoga Iudaeorum, & constitutus fuerat Centurio cuiusdam numeri militum. Cùm autem executioni esset mandata scelerata sententia, & ipse Christus in ligno esset affixus, medicas sumptum ex ligno gustum, admirandus hic Longinus habebat crucis custodiam sibi commissam cum suis militibus. Signis autem & prodigijs, quae circa crucem facta sunt, ad veritatem deductus, omni excusso metu, liberè Christum ipsum & Deum confessus est in medio synagogae Iudaeorum, Verè, dicens, filius Dei est hic.

Longini
confessio.

Pilatus &
Iudaei in-
fensi.

Deserit mi-
litiā.

Postquam sepulturae mandatum fuit viuificum Christi corpus, vt nos à peccati sepulcris euocaret, & ad antiquam reuocaret beatitudinem, Longino rursus iussit Pilatus, vitae sepulcrum tueri custodia militari. Et ille quidem fecit id, quod erat imperatum, etiam non esset eiusdem de Christo cum Pilato sententiae, vt iam didicimus. Cùm autem peractum esset magnum mysterium resurrectionis, & milites miracula, quae erant maiora, quam vt ea caperet humana cogitatio, principibus sacerdotum, & presbyteris Iudaici coetibus annuntiāssent, hoc illi ignominiam & dedecus sibi afferre existimantes, & miraculum volentes extinguere, pecunijs persuaserunt militibus, vt calumniarentur Christi resurrectionem. Illi igitur ad Pilatum accedentes, falsam dixerunt esse resurrectionem. Verum non sic Longinus: sed mendacij quidem fuit praclarus confutator, verax autem testis veritatis, vt qui non sustinuerit calumniari Christum, tanquam furto surreptum: sed lingua & mente libera eum verum esse Deum praedicārit, & è mortuis esse ex-citatum affirmauerit. Quo factum est, vt & ipse Pilatus, & Iudaeorum synagogae principes, inuidiam qua prius mouebantur in Christum, & quem in eum animo concipiebant furorē, eum nunc in Longinum transferant, ei adeo irascentes, vt quicquid pateretur Longinus, existimarent eum non satis daturum esse poenarum. Hinc ea res venit ad aures Longini, & eorum ira fuit ei significata. Quapropter magis volens abijci cum Christo, quam habitare in tabernaculis Iudaeorum, cum veste & cingulo dignitatis, ipsam quoque simul quamprimum exiit militiam. Et acceptis duobus militibus, qui habe-
bant

bant eundem zelum pro Christo & veritate, declinat cum populo congressionem, & cum Deo solo & secum versatur.

Nec multum intercessit temporis, & relictis Hierosolymis, venit in Cappadociam, pre- It in Cap
co simul & apostolus Christi admirabilium operum, & quæ sunt præter opinionem cum padociam.
illis duobus militibus effectus. Cum autem eorum nihil latèret Iudæos, utpotè quòd fa-
ma ad omnes Longinum transmitteret, & perinde ac alata perniciter omnem percur-
reret regionem, ij simul conuenientes persuadent Pilato, ut de Longino maledicat, &
significet Cæsari, quòd aliena sentiret ab Imperio Romanorum, & quòd neglectis ar-
mis, Christum prædicet quendam regem gentibus: & sic omnes in suam redigens pote-
statem, attrahat ad illius fidem. Eorum autem, aiebant, quæ dicuntur, signum est, quòd
vniuersam Cappadociam ea impleuit doctrina. Cum his literis simul etiam emittunt
pecunias, in aures Cæsaris volentes irrepere, ut Longini mortem faciliè emerent. Quod
quidem processit etiam, ut videbatur, Iudæis. Et Roma statim in Iudæam ad Pilatum mit-
tuntur literæ, quæ Longinum morte damnabāt. Pilatus ergò acceptis literis, eas statim
tradit Iudæis, & ad beati viri eadem alacris alacres emittit. Illi autem cum totam, quæ
intercedebat, regionem maxima peruassissent celeritate, veniunt in Cappadocum regio-
nem: & cum audiissent Longinum in quodam agro paterno agere vitam ab omni ne-
gocio remotā, statim veniunt in agrum, & cum Longino sermones conferunt, nescientes
eū esse, propter quem tam magnos labores suscepissent, & iter confecissent. Vnde etiam
illum ipsum rogabant, quisnam esset Longinus, & in quonam prædio habitaret. Longi-
num enim studebant clam aggredi, timentes ne salutem sibi fuga quæreret. Ignorabant
autem eum magis studere ut caperetur, quā illi, ut caperent. Imitabatur enim mortem
illius voluntariam, quem cum vidisset in cruce, Deum fuit confessus: & quomodo Chri-
stus propter nos, ita Longinus propter Christum eadem sitiebat.

Cum ergò spiritus sanctus illa hora ei omnia significasset, sensim ad ipsos conuersus,
miti & leni voce dicit: Sequimini, & ipse eum, quem quæritis, ostendam. Tunc ergò ve-
luti apud se lætans ille beatus & futuri gaudium præcipiens, & ante martyrium mortem
martyrij amplectens, hæc secum dicebat: Quam speciosi pedes euangelizantium bona. Efa. 32.
Nunc videbo celos apertos. Nunc adspiciam gloriā patris. Nunc, sicut primus martyr
Stephanus, ipse quoque, dicam: Domine Iesu Christe, accipe spiritum meum: quem cla-
rissima voce audiui mortem ad se vocantem. Nunc supernam Hierusalem, angelorum Act. 7.
quidem patriam, totius autem chori sanctorum metropolim, cum victoriæ plausibus,
& canticis, & gloriosis trophæis, ascendā. Nunc exuo è luto confectam tunicam, & la-
mentabilia depono carnis vincula. Nunc liberor ab interitu & corruptione, & lætus in-
duo incorruptionem. Egreior è vita caduca & momentanea, & ex tempestate, cuius
sunt magni fluctus & graua naufragia, & venio ad verum & solum portum, in quo vi-
ta est ab omni tristitia remota & æterna. Lætare anima, quæ vadis ad tuum effectorem.
Ostende lætam, tempore id postulante, faciem. Eos, qui tibi tot bona conciliant, o Lon-
gine, benignè excipe. Eos qui nos ad cœnam vocant regalem, lauto & magnifico acci-
piamus conuiuio.

Hæc cum apud se locutus esset Longinus, eos, qui ad ipsum venerant, statim ducit in
domum suam, & cum hospitio præclare accepisset, incipit deinde rogare post cœnam
cur venissent, & quænam esset tanta Longini inquisitio. Illi autem, cum sacramentum,
tanquam aliquod pignus, ab eo accepissent, non esse publicaturum, quæ ei dicerent, ne-
que secretum esse aperturum, dicunt quæ Pilato scripta fuerāt à Cæsare, & quòd venis-
sent, ut Longini cum duobus militibus capita amputarēt. Cum autem sciisset, quinam
essent cum ipso morituri, illi scilicet qui Iudaicæ mercedi Christum præposuerāt, signi-
ficauit eis, qui non diu antè ab eo discesserant, ut primorum bonorum essent sibi socij.
Cumque semel atque iterum eos, qui missi fuerant à Pilato, hospitio magnificè accepisset,
postmodum eos ducens in agrum, expectabat eos, quos accersuerat. Cum autem accepisset
eos iam appropinquare, statim annunciat ijs, qui missi fuerant à Pilato: Ego sum, qui
à vobis quæror, Longinus. Illi autem primum quidem non credebant. Quomodo enim
existimassent eum esse, qui erat passurus, cum eum viderent tam lætum ad periculum? Prodit se-
Postquam autem rectè sciuerunt illum esse, & nulla eis fuit relicta dubitatio, ægrè fere-
bant, & à conscientia multas plagas accipiebant, quid non quidem dicentes, quid non
autem facientes, cum esset adhuc recens recordatio, ut qui pro bonis essent malas red-
dituri gratias? O infelicem, dicebant, cœnā. O graue hospitium. Curnam, o chare Lon-
gine, hoc tibi cœptum venit in mentem, ut eos, qui venerant ad tuam cædem, domus tua
accip-

acciperet? O miserum habitaculum, o acerbum cōiuium. Mors tibi euadit hospitium, & te ipsum mensæ appones, eos præter opinionem inueniens larrones, qui hospitio à te fuerunt accepti. Quid faciens, sic molestia affecisti eos, qui te sunt occisuri? Abi ergo, accepta mercede hospitij, nempe mortis remissione. Non sustinemus ensem tibi inferre: eadem molientem manum tuo capiti afferre formidamus: communem salem reueremur: nos pudore afficit mensa: ad eadem torpet manus: abhorret animus morte afficere benefactorem. Facilius est periculum, quod nobis est Pilato paratum, quam vulnera conscientia. Parati sumus omnia pati potius, quam Longino tales referre gratias.

Milites re-
formidat
cedere ho-
spiti suu.

Sic quidem milites dicebant Christi martyri valde miserabiliter. Cæterum non poterant Longino persuadere: sed eis fortiter respondet vir verè generosus: Cur magna mihi bona inuidetis, quibus vos inuiti me estis remuneraturi? Cur meam mortem despectis tam miserabiliter? Cur tristes estis propter meam perpeffionem? Non est hoc mihi mors, sed vitæ primitiæ. Mihi reuerà potius est mors, quæ hîc est conuersatio, quoniam non assisto meo Domino, nec fruor ea, quæ est illic, beatitudine. Finis finem malorum, non etiam finem vitæ mihi conciliabit: sed ad veram transmittet beatitudinem, & efficiet, vt sim particeps illius æterni splendoris. Habetis, o amici, habetis apud vos solatiû, propè est vobis consolatio. Quem enim propter finem lugetis, eum vos post finem beatum reputabitis. Sufficit autem hoc ad afferendam animi tranquillitatem, scire amicum fore multorum bonorum participem: quomodo est inuidorum, vel odio potius habentium hominum, studere eum priuare splendore. Nolite deslere eum, qui deficit: sed gratias agite ei, qui accipit. Non mihi illius gloriæ detrimentum afferatis, quam ego vidi elementa mouentem. Non negauerim eum, quem Dei semel filium sum confessus. Timeo nè creatam naturam inueniam accusatricem, si in eum appaream infidelis, propter cuius passionem cælum quoquè ipsum est affectum tristitia, & sol contraxit radios, & lux diei miserabiliter deducta fuit ad noctem.

Longinus
confirmat
duos mili-
tes.

Capite ple-
ctitur cū
illis.

Hæc adhuc dicente Longino, & eis, qui missi fuerunt à Pilato persuadente, vt facerent quod eis fuerat imperatum, veniunt milites, qui cum eo morte damnati fuerant. Ille autem lato & alacri vultu eos intuens, & dexteram eis iniicit, & collum amplectitur, & oculos suauiter deosculatur, & Saluete, inquit, o Christi commilitones, & hæredes regni, saluete. Iam enim aperta est porta, quæ est in cælis, & angeli sunt nostras accepturi animas, & oblaturi filio vnigenito. Ecce, & lampades video, & apparent mihi brauia, cum quibus sistendi sumus ad Iudicis tribunal. Sed enim si quid vobis est imperatum, dicebat eis, qui missi fuerant, id implete. Deinde etiam conuersus ad domus curatorem, iubet vestem mundam ad se deferri, vt qui iam esset vocatus ad nuptias & thalamum, & eò se stinaret. Forrò autem cum induisset vestem, & manu ostendisset tumulum, in quo volebat poni corpus, in genua cum ijs duobus, qui erant cum ipso, inclinatus, (o beatum filium) peregit certamen: & amputatis eorum capitibus, illi ascribuntur in choros martyrum & Apostolorum, illorum quidem fortitudinem, horum verò zelum pro Christo ostendentes.

Pilati eru-
delitas in
caput eius.

Quid verò post hæc est consecutû: Martyricum illius Longini caput cum statim accepissent ijs, qui eum interfecerant, ad fidè plenè faciendam, quod Longinus esset mortuus, id portant ad Pilatum, vt qui scirent se nullo alio dono, quam eo magis illi gratificaturos. Ipse autem statim conuocauit Iudæos, magna secum voluptate afficiendos, vt qui Longini valde mortem sitirent, & eam emissent pecunijs. Quod quidem cum factum fuisset, vt eis placebat, iubet rursus indigna Pilatus: & ante portam ciuitatis per ignominiam fuit proiectum preciosum eius caput. Sed is, cui visum fuerat pati pro nobis, eius, qui propter ipsum fuerat passus, nè nunc quidem est oblitus: sed veluti perpetuò apparentem quandam faciem ijs, qui aderant, cernendam præbebat ante ciuitatem, & in sterquilinio iacentem, tanquam in domo regia conseruatam, tutò protegebat, non solum non permittens, vt aliquid pateretur à fimo: sed etiam liberans alios, nè aliquid propter id paterentur. Quædam enim mulier vidua, quæ morte maritum amiserat, cum filio autem vnico conflictabatur, & præter viduitatè sustinuerat etiã oculorum orbitatè, malo fide superato, cum filio vadit Hierusalem, sanctorû, quæ ibi erant, locorum contactu & adoratione, quos amiserat corporis duces, sperans se recuperaturam. Cum autem à filio deducta terram caperet & puluerem, & imponeret oculis, adicitur viduitati & oculorum orbitati (Qualia sunt Dei iudicia) alia quoquè grauis calamitas. Morbus enim quidam inuadens puerum, qui pro amissis oculis fuerat ei alius oculus, repentè (proh dolor) abripit à sinu matris.

Statim

Statim ergo duplices ad eum accedunt tenebrae, & vitæ lux simul extinguitur cum luce oculorum: eratque omnino infelix illa immobilis, tanquam aliquo fulmine, percussa calamitate. Cum autem paulopost à malo ad se rediisset, deflebat miserabiliter, & miserandas voces emittebat ad Dominum: ò Domine, dicens, cur sic grauata est manus tua super me, & supra dolorem vulnerum meorum addidisti? Et nunc lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum. Num vires lapidum vires meae? Ipsa quoque dicam, quod Iob: Posuisti me parabolam Domine, & motum capitis in omnibus: & pudore affecti sunt super me, qui sustinent te Domine virtutum. Num sola sic peccavi ego? & sola sic punior, quod me luce & vnigenito filio, qui erat instar lucis, priuasti? Quenam mihi est deinceps spes salutis? Quenam mihi via consolatiõis? Hei mihi, charissime, quãdò mihi malum consolaberis? Quandò oculorum leuabis calamitatem, me deducens ad salutem? Nesciisti, ò fili, quòd maiori omni alio, tuo casu mihi damnũ afferres maximum? Abis planta mihi iucundissima, me misera sola relicta? Sed sic quidem mater, & mater vnigeniti, qui sic fulciebat eam, quæ se habebat tam miserabiliter.

Interim autem dũ fuisset in somnum resoluta, diuinus ei apparet Longinus, & omnia dicit, quæ ad ipsum pertinebant, quæ in cruce Saluatoris nostri facta fuit, confessio-nem, mortem qua à Cæsare & Pilato fuit condemnatus, capitis amputationem, & alia, quæ martyr propter Christum sustinuit magnificè. Quin etiam dicit ei: Oportet te obferuare meum caput multo fimo tectum, ad tuorum oculorum curationẽ. Nam si illud attigeris, lux statim te sequetur. Porro autem ego quoquẽ tibi adducam puerum cũ gloria, qui, quem propter eum accipis, dolorem consoletur. His verbis mulier animo re-creata, & corpore satis corroborata, properabat ad opus. Cum autẽ deducta iam peruenisset ad locum, in quo sciebat caput esse repositum, prompto & alacri animo fodiebat manibus. Et cum veluti quendam thesaurum caput inuenisset, simul cum eius in- uentione, suam quoquẽ lucem inuenit: & adspicit solem, aut etiam ipsum caput cernit tanquam lucidam stellam, apparuisse. Deindẽ id ardentè cõplexa, cum à stercore ex-purgasset, & vnguents vnxisset honorificè, reuertitur ad eum, qui illam hospitio ex- ceperat, preciosam illam afferens margaritam.

Sequenti autem nocte diuinus rursus accedit Longinus, læto vultu subridentem, & quasi sponsalibus vestimentis nitentem filium suum inducens, suauiterque & paternè eum amplectens, & dicit ei: Ecce quem lugebas, filium, ò mulier, quæ lugebas: ecce quãtus sit nunc eius honor & gloria, & te ipsam consolare. Deus enim ipsum retulit in nu-merum militiæ sui regni: egoq; nunc cum habeo acceptum à Saluatore, nec à mea vn-quàm recedet dextera. Accipe ergo meum caput & corpus tui filij, & sepeli in eadem ar-ca, & nõ amplius lugeas filium tuum vnigenitum, neque te verberet cor tuum. Nã ma-gna gloria & lætitia, & magnis laudibus celebrandæ choreæ, & festa celeberrima ei da-ta sunt à Deo, qui eum accepit. Hæc cum audiisset mater filij, statim surgit, & acceptum martyris caput, reddit patriæ martyris (Pago autem nomen est Sãdiale) & cum corpus filij capiti martyris lubenter apposuisset, & in loco insigni honestè composuisset, hæc apud se dicebat: Nunc scio, quòd ijs, qui Deum diligunt, omnia ad bonum conferunt. Quærebã oculos carnis, ego autem accepi etiam oculos spiritus. Me afficiebat tristitia iactura filij, sed ecce eum habeo hæredem, Deo cum gloria regia assistentem, & nunc nõ-ctũ & interdũ mihi matri blandè arridet, conglorificatus honoribus prophetarum & martyrum, & cum eis exultans, & cum Longino crucem ferens, & regni cælorum præclarum ferens trophæum inter angelos: adeò vt Longini factus discipu-lus, ipse quoquẽ sacram emittat vocem, hymnicamque & mysticam, & epiniciij instar habentem: Verè Dei filius erat iste, & est, & erit. Re-gnum eius, regnum omnium seculorum, & eius dominatio permanebit in æternum. Ei gloria & potentia in secula seculorum, Amen.